

Hvordan opplever PP-rådgivere taushetsplikten i det tverrfaglig samarbeidet?

STINA BJELLAND

VEILEDER
Camilla Herlofsen

Universitetet i Agder, 2024
Fakultet for humaniora og pedagogikk
Institutt for spesialpedagogikk

Master

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	
Abstract	
Forord	
1 Innledning	1
1.2 Formål og problemstilling	2
1.3 Tidligere forskning	3
1.4 Avgrensning.....	5
1.5 Oppbygging	5
2 Teori	6
2.1 Tverrfaglig samarbeid.....	6
2.1.1 Tverrfaglig samarbeid i barnehagen	8
2.2 Barnets beste og rett til å bli hørt.....	8
2.3 PP-tjenesten	9
2.4 Taushetsplikt i tverrfaglig samarbeid	10
2.4.1 Tolkning og bruk av skjønn.....	10
2.4.2 Taushetsplikt som utfordring.....	11
2.5 Taushetsplikt i lovverket	12
2.5.1 Taushetsplikt om personlige forhold	12
2.5.2 Bortfall og begrensninger i taushetsplikten	12
2.5.3 Deling av taushetsbelagte opplysninger	13
2.5.4 Brudd på taushetsplikten	14
2.5.5 Bestemmelser om PP-tjenesten sin taushetsplikt.....	14
2.5.6 Plikter.....	14
2.6 Organisasjonsteori	15
3 Metode	17
3.1 Vitenskapsteoretisk ståsted.....	17
3.2 Kvalitativt forskningsintervju.....	18
3.2.1 Intervjuguide.....	18
3.3 Utvalg	19
3.4 Datainnhenting.....	20
3.4.1 Forberedelse til semi-strukturert intervju	20
3.4.2 Gjennomføring av intervju	21
3.5 Transkribering	22
3.6 Tematisk analyse	23
3.7 Forskningsprosjektets kvalitet	24

3.8 Etiske betraktninger	25
3.8.1 Konfidensialitet	25
3.8.2 Informert samtykke.....	25
3.8.3 Forskerrollen.....	25
4 Presentasjon av funn og drøfting	27
4.1 Kunnskap om taushetsplikt.....	27
4.1.1 Lovverket og handlingsrom.....	27
4.1.2 Drøfting	29
4.2 Holdninger til og faglig fokus på taushetsplikten.....	32
4.2.1 Holdninger til taushetsplikten.....	32
4.2.2 Faglig fokus	33
4.2.3 Drøfting	35
4.3 Håndtering av taushetsplikt i tverrfaglig samarbeid.....	38
4.3.1 Samtykke	38
4.3.2 Informasjonsdeling	40
4.3.3 utfordringer	41
4.3.4 Drøfting	42
5 Avslutning.....	48
5.1 Oppsummering og konklusjon.....	48
5.2 Praktisk pedagogiske implikasjoner	50
5.3 Videre forskning	50
7 Litteraturliste	52
Vedlegg 1	58
Vedlegg 2	59
Vedlegg 3	62

Sammendrag

Barn og unge har rett til mulighet for læring, utvikling og mestring i et inkluderende miljø. I barnehagene vil dette være særlig viktig ettersom grunnlaget for videre deltakelse i samfunnet i stor grad påvirkes av opplevelser i de tidligste årene. For å imøtekomme forventningene om likeverdig deltakelse er det behov for spesialpedagogisk kompetanse og tverrfaglig samarbeid. Styringsdokumenter, litteratur og tidligere forskning etterspør økt samhandling og peker på PP-tjenestens sentrale rolle i dette arbeidet (Caspersen et al., 2023; Meld. St. 6 (2019-2020); Prop. 73 L (2016-2017)). I tillegg spiller overordnede organisatoriske faktorer som struktur, holdninger og kunnskap inn (Bolman & Deal, 2021). På samme tid pekes det på at godt tverrfaglige samarbeide er utfordrende å få til. Konsekvensene er manglende mulighet til likeverdig læring, utvikling og mestring.

Oppgaven er en del av Senter for spesialpedagogisk forskning og inkludering (SpedAims) sin forskning på profesjoner i samarbeid for inkluderende praksis (ProCIP). Formålet med oppgaven er å undersøke taushetspliktens rolle i PP-tjenesten sitt tverrfaglige samarbeid ved hjelp av problemstillingen: *Hvordan opplever PP-rådgivere taushetsplikten i det tverrfaglig samarbeidet?*

For å best besvare problemstillingen har tre kvalitative semi-strukturerte intervjuer blitt gjennomført med pedagogisk-psykologisk rådgivere (PP-rådgivere). Oppgaven har et fenomenologisk og hermeneutisk utgangspunkt, hvor intervjuene har som mål å undersøke informantenes egne opplevelser med taushetsplikt som fenomen.

Resultatene indikerer at PP-rådgiverne innehar en adekvat instrumentell forståelse av taushetspliktens bestemmelser, men at det er usikkerhet knyttet til hvordan lovverket forvaltes i praksis og den enkeltes grad av forståelse. Dette til tross for gode rutiner for innhenting av samtykke. Konsekvensene er frustrasjon, manglende informasjonsdeling og negative holdninger til tematikken. Taushetsplikt er sjeldent eller aldri tema på PP-kontorene og PP-rådgiverne etterspør et økt faglig fokus. Mangelen på faglig fokus og forståelse av lovverket tyder på at kommunen ikke oppnår sitt mandat om å sikre nok kunnskap hos PP-rådgiverne. Usikkerheten knyttet til håndteringen av taushetsplikten i praksis anses som urovekkende ettersom det har betydning for kvaliteten på arbeidet som omfatter barn og unges behov, utvikling og læring.

Abstract

Children have the right to opportunities for learning, development and mastering in an inclusive environment. Nurseries play a vital part as the early childhood development creates the building blocks for the future. In order to meet the expectations of equal participation, special educational competency and interdisciplinary collaboration are required. Educational-Psychological Services (EPS) plays a crucial part in the work. Political guidelines, literature and previous research expect increased collaboration between stakeholders and educational disciplines (Caspersen et al., 2023; Meld. St. 6 (2019-2020); Prop. 73 L (2016-2017)). Further, organisational factors such as structure, knowledge and attitude play a part (Bolman & Deal; 2021). However, they also show that achieving interdisciplinary collaboration of high quality is challenging. Consequently, children lose the opportunity of equal learning, development and mastering.

This study is part of Centre for Research on Special Needs Education and Inclusive Practices (SpedAims) research project on professions in collaboration for inclusive practice (ProCIP). The purpose of the master thesis is to investigate confidentiality regulations' role in EPS's interdisciplinary collaboration. The problem statement is: *How do EPS advisors experience confidentiality regulations in their interdisciplinary collaboration?*

Semi-structured interviews were conducted with three EPS advisors. The research project is based on a phenomenological and hermeneutical approach, where the aim of the interviews is to investigate the informants' own experiences with confidentiality as the phenomenon.

The findings suggest that the EPS advisors have acquired an adequate instrumental understanding of the confidentiality regulations, but there is uncertainty related to how the law is administered and interpreted in practice. This, despite of good routines for obtaining informed consent. Consequently, the EPS advisors express frustration and negative attitudes towards the subject matter, as well as reporting an inadequate sharing of information during interdisciplinary collaboration. Duty of confidentiality is rarely or never a topic in the EPS-offices and the EPS advisors ask for an increased focus. The lack of professional focus and understanding implies that the Municipality does not meet its mandate of ensuring that the EPS advisors have sufficient knowledge to apply the legislation in practice. This uncertainty of the confidentiality regulations is worrying, as it impacts children's opportunities for learning, development and mastery.

Forord

Arbeidet med masteroppgaven har vært en lærerik og til tider utfordrende prosess, som nå markerer slutten på en toårig mastergrad i spesialpedagogikk ved Universitetet i Agder. Først og fremst ønsker jeg å takke Senter for spesialpedagogisk forskning og inkludering (SpedAims) for deltakelse i deres forskningsprosjekt: Profesjoner i samarbeid for inkluderende praksis (ProCIP).

Jeg vil rette oppmerksomhet og gi en takk til informantene som har gitt samtykke til å delta i forskningen. Deres bidrag har vært uvurderlig for gjennomføringen av masteroppgaven.

En spesiell takk går til Camilla Herlofsen, som har veiledet meg gjennom hele arbeidet. Takk for at du alltid er tilgjengelig, deler av kunnskap og erfaring, og for inspirerende og gode veiledninger. Ikke minst, takk for at du har hatt tro på prosessen!

Til slutt vil jeg takke familie, venner og medstudenter. Min samboer Marcus og bror Simen fortjener en ekstra takk for alle oppmuntringer midt oppi galskapen, kontinuerlig påfyll av smågodt og korrekturlesning på til tider ugunstige tidspunkter.

Kristiansand, 15.05.2024

Stina Bjelland

1 Innledning

Barn og unge har i dagens samfunn rett til å oppleve at de er likeverdige deltakere i det fysiske, sosiale og faglige miljøet i både barnehage og skole. Retten til likeverdig deltakelse og inkludering er uavhengig av «barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn» (Barnehageloven - bhl, 2005, §§ 1-2). Slik fordrer likeverdig deltakelse arbeid med inkludering av det mangfoldet som finnes hos barn og unge (Meld. St. 6 (2019-2020)). Viktigheten av et inkluderende miljø for barn og unge pekes på i forslag til ny opplæringslov hvor miljøet på skolen ikke bare skal være trygt, men det skal også fremme inkludering (Innst. 442 L (2022-2023) til § 12-2). I barnehagen vil opplevelse av likeverdighet, trygghet og inkludering være særlig viktig da barnas tidlige erfaringer danner grunnlaget og forutsetningene for videre utvikling, læring og deltakelse i samfunnet (Meld. St. 6 (2019-2020)).

Barnehagens overordnede mål handler om å fremme barnas positive utvikling gjennom å ivareta behov for omsorg og lek, samtidig som læring, vennskap, språk og fellesskap fremmes (Kunnskapsdepartementet, 2017). Som sett gjelder målene alle barn, uavhengig av forutsetninger og behov. Videre i rammeplanen fremkommer det at alle tjenesteytere i og rundt barnehagen skal tilpasse innholdet i barnehagehverdagen for de barna som har nytte av det, samt legge til rette for spesialpedagogisk hjelp (Kunnskapsdepartementet, 2017). Her står spesialpedagogisk kompetanse sentralt for at barnehagen skal kunne oppfylle sitt mandat. Derfor vil det i noen tilfeller være behov for støtte fra utenforstående instanser.

En sentral samarbeidsinstans er pedagogisk-psykologisk tjeneste (PP-tjenesten). PP-tjenesten har i tidligere år primært jobbet individrettet og satt søkelys på det enkelte individets symptom- og vanskebilde i utarbeidingen av sakkyndige vurderinger (Kolnes et al., 2021). I senere tid har det i større grad vært fokus på systemarbeid knyttet til kompetanse- og organisasjonsutvikling i barnehage og skole i form av eksempelvis tidlig innsats (Utdanningsdirektoratet, 2022c). Tidlig innsats fordrer at PP-tjenesten i større grad jobber tettere på barnehagene og skolene samt følger opp tiltak både før, under og etter iverksettelse (Meld. St. 6; Utdanningsdirektoratet 2022a; NOU 2019: 23; Caspersen et al., 2023). Viktigheten av PP-tjenestens systemiske og tverrfaglige fokus ses også i lys av den nye

opplæringslovens beskrivelser av det gjeldende mandatet og samarbeidsplikt (Opplæringslova – oppl., 2023, §§ 11-13 og 24-1; Prop. 57 L (2022-2023)).

For at PP-tjenesten skal lykkes med å oppfylle forventningene om tidlig innstas og å være tettere på, kreves tverrfaglig samarbeid mellom aktuelle instanser som barnehage og skole, men også helsesykepleier, barnevernstjeneste og spesialisthelsetjeneste (Utdanningsdirektoratet, 2022c). Godt tverrfaglig samarbeid kan bidra til et helhetsperspektiv på barnet og dets utvikling (Glavin & Erdal, 2022).

Det viser seg derimot å være utfordrende å oppnå tverrfaglig samarbeid av høy kvalitet, noe som får konsekvenser for barn og unges mulighet til utvikling, læring og mestring (Stokke & Lied, 2022; Meld. St. 6 (2019-2020); Kolnes et al., 2021). En forutsetning for å lykkes med samarbeidet er at tjenesteyterne vet noe om hvilken informasjon som kan deles og hvordan informasjon kan deles (Justis- og beredskapsdepartementet, 2023). Informasjonsdelingen PP-tjenesten er en del av reguleres i all hovedsak av bestemmelser om taushetsplikten som ses i forvaltningsloven (fvl, 1967, § 13). Litteratur peker på at taushetsplikten kan være et hinder for det gode tverrfaglige samarbeidet (Altmann & Paulsrud, 2023). Dette ses også i evalueringen av barnevernsreformen hvor det fremkommer at bestemmelsene om taushetsplikten fører til at barnevernstjenesten fremstår som lukket (Pedersen et al., 2022). Samtidig anses den ikke å være en utfordring så fremt nok kunnskap om lovverket ligger til grunn (NOU 2019: 5; Justis- og beredskapsdepartementet, 2023). I tillegg vil også overordnede faktorer som kultur, holdninger, kunnskap i en organisasjon som PP-tjenesten og kommunen kunne påvirke kvaliteten på det tverrfaglige samarbeidet og håndtering av taushetsplikten (Boman & Deal, 2021; Nooteboom et al., 2021).

1.2 Formål og problemstilling

Oppgavens formål er økt kunnskap om PP-rådgiveres erfaringer med taushetsplikt i tverrfaglig samarbeid. Da særlig hvilken påvirkning taushetsplikten har på det tverrfaglige samarbeidet PP-rådgiverne er en del av og hvordan det påvirker deres evne til å tilrettelegge for utvikling, mestring og læring. I tverrfaglig samarbeid inngår relasjonelle faktorer som holdninger og tillit, organisatoriske faktorer som struktur og ledelse, og kontekstuelle faktorer som kultur (Altmann & Paulsrud, 2023; Tveitnes & Stokke, 2022). Det vil derfor blir undersøkt om PP-rådgivere erfarer at taushetsplikten påvirker deres arbeid og hvilke områder av det tverrfaglige samarbeidet som eventuelt påvirkes. Videre er hensikten å se på hvilke

mulige konsekvenser det fører med seg i arbeidet med å oppfylle PP-tjenestens tosidige mandat. På bakgrunn av dette er oppgavens problemstilling:

«*Hvordan opplever PP-rådgivere taushetsplikten i det tverrfaglig samarbeidet?*»

Problemstillingen vil besvares ut ifra et hermeneutisk og fenomenologisk vitenskapelig ståsted. Dataene innhentes ved bruk av kvalitative semi-strukturerte intervjuer.

1.3 Tidligere forskning

Tverrfaglig samarbeid på ulike forvaltningsnivå har lenge vært, og er fortsatt et aktuelt tema i både styringsdokumenter og lovverk (Barnehageloven - bhl, 2005, § 2b; Barnevernsloven - bvl, 2021, §15-8; Helse- og omsorgstjenesteloven - hol, 2011, § 3-4; Meld. St. 6 (2019-2020); Opplæringslova – Oppl., 1998, § 15-8; Utdanningsdirektoratet, 2022a; NOU 2019: 23). Til tross for at forventninger om et samarbeid på tvers av fagpersonell, instanser og sektorer har eksistert i de ulike forvaltningsnivåene over tid, viser forskning og undersøkelser at det tverrfaglige samarbeid er utfordrende å få til (Barneombudet, 2017; Meld. St. 6 (2019-2020); NOU 2019: 23). Utfordringer med det tverrfaglig samarbeidet kan før til at barn ikke mottar den hjelpen de har behov for og rett på, samt at informasjon ikke deles på en effektiv og tilstrekkelig måte mellom og innad i de ulike instansene (Meld. St. 6 (2019-2020)).

Stadig økende forventninger til tverrfaglig samarbeid ses også i oppvekstsektoren, som inkluderer barnehage og PP-tjenesten (Meld. St. 6 (2019-2020)). *Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis* har til hensikt å bidra til økt kompetanse på det spesialpedagogiske feltet, med mål om å være tett på og iverksette tidlig innsats (Utdanningsdirektoratet, 2022a). Følgelig oppstår forventninger om at de involverte instansene deltar i laget rundt barnet. PP-tjenesten er en sentral aktør i kompetanseløftet ettersom de har en høy andel ansatte med god spesialpedagogisk kompetanse (Andrews & Hustad, 2022). Samtidig etterspørres det økt kompetanse i PP-tjenesten for å tette gapet mellom forventningene til PP-tjenesten og kunnskapen PP-rådgivere besitter for å sikre at kompetanseløftets mål er oppnåelig (Andrews & Hustad, 2022; Meld. St. 6 (2019-2020)).

Behovet for og forventninger om tverrfaglig samarbeid ses igjen i Barnevernsreformen, hvor det stilles krav om større grad av samhandling og samordning (Prop. 73 L (2016-2017)). I reformen tydeliggjøres kommunen og fylkeskommunens ansvar for å organisere

samhandlingen og samordningen mellom de ulike instansene. Derfor er den også kjent som oppvekstreformen (Bufdir, u.å.).

Forskning gjort på det tverrfaglige samarbeidet i PP-tjenesten indikerer at det er utfordrende å lykkes med samarbeidet. Nasjonal og internasjonal forskning peker på store variasjoner og utfordringer i utførelsen som et resultat av få eller manglende retningslinjer av det tverrfaglig samarbeidet, ulike forventninger og mangelfull kommunikasjon (Kolnes & Midthassel, 2022; Kolnes et al., 2021; Fukkink & Lalihatu, 2020; Stone & Charles, 2018). Eksisterende forskning sier derimot lite om taushetsplikten og dens mulige påvirkning på PP-tjenesten sitt samarbeid.

Tidligere forskning i helse- og omsorgssektoren, barnevernssektoren, barnehage og skole viser at det tverrfaglige samarbeidet også påvirkes av taushetsplikten, hvor taushetsplikten i flere tilfeller oppleves som en barriere for godt og effektivt tverrfaglig samarbeid (Omdal & Barsøe, 2021; Stang et al., 2013). Eksempelvis kan manglende kjennskap til reglene om taushetsplikten og handlingsrommet bidra til slike utfordringer. Behovet for økt kunnskap om taushetsplikt ses også i Barnevoldutvalget og NOVA-rapport nr. 3/2013, hvor regelverksendring og kompetanseheving etterspørres (Stang et al., 2013; NOU 2017: 12).

Ti år etter at NOVA-rapporten beskrev forhold som krevde økt bevissthet og kunnskap om taushetsplikten, kan det se ut som at behovet fortsatt er gjeldende (Stang et al., 2013). Som et resultat av at taushetsplikten fortsatt oppleves som utfordrende å forholde seg til og forstå, ble det på forespørsel fra Justis- og beredskapsdepartementet (2023) nylig utarbeidet en veileder for å lettere forstå og anvende lovverket. Tidligere forskning viser imidlertid også at taushetsplikten ikke behøver å være til hinder for godt tverrfaglig samarbeid, men at en forutsetning for å lykkes er nok kunnskap om de ulike bestemmelsene i forvaltnings- og særlovene (Glavin & Erdal, 2022; Nooteboom et al., 2021).

Som nevnt tyder forskningen på at godt tverrfaglig samarbeid er utfordrende å oppnå uavhengig av hvilken del av samfunnet og sektorene det foregår i. I tillegg påpekes utfordringer med å forstå og anvende taushetsplikten i forvaltningen. Samtidig er det lite forskning som undersøker hvordan taushetsplikten påvirker det tverrfaglige samarbeidet til PP-tjenesten.

1.4 Avgrensning

PP-tjenestens tverrfaglige samarbeid omhandler både barn i barnehage, grunnskole og videregående skole. Ettersom at informantene alle jobber i småbarnsteam og barnehageteam på sine PP-kontorer samt har tidligere erfaring fra barnehage, vil oppgaven i all hovedsak rette fokuset mot PP-tjenestens sitt tverrfaglig samarbeid i barnehager.

1.5 Oppbygging

Innledningsvis ble oppgavens tema belyst og aktualisert, problemstillingen og tidligere forskning ble presentert og oppgavens avgrensninger redegjort for. Videre i kapittel to presenteres teori og litteratur som benyttes i oppgaven. Det tredje kapittelet tar for seg oppgavens valg av metode og redegjør for valgene som er tatt i hele forskningsprosessen. Kapittel fire presenterer funnene som fremkommer av analysen av datamaterialet. Etter beskrivelsen av hvert overordnede tema følger drøfting. Drøftingen har til hensikt å belyse problemstillingen ut ifra teorien og funnene. Videre i kapittel fem følger avsluttende refleksjoner, før implikasjoner for praksis og videre forskning redegjøres for i kapittel 6.

2 Teori

I dette kapittelet presenteres det teoretiske rammeverket som er benyttet i oppgaven. Sentralt er teori og forskning knyttet til tverrfaglig samarbeid, PP-tjenestens mandat og taushetsplikt i teori og praksis. I tillegg belyses, i korte trekk, overordnede organisasjonsteoretiske faktorer som kan påvirke PP-tjenesten sitt arbeid.

2.1 Tverrfaglig samarbeid

Samarbeid er et bredt fenomen og favner flere begreper og definisjonsmåter i både nasjonal og internasjonal forskning. Eksempelvis benyttes tverrprofesjonelt, tverrfaglig, tverretatlig, flerfaglig og interprofesjonelt samarbeid som norske begreper. Internasjonalt anvendes begreper som interprofessional og interdisciplinary collaboration, integrated care, cross professional collaboration og shared agency (Willumsen et al., 2016). Oppgaven vil ta utgangspunkt i begrepet tverrfaglig samarbeid og vil ikke skille mellom de ulike overnevnte begrepene som eksisterer i litteraturens og forskningens beskrivelser av det tverrfaglige samarbeidet.

Tverrfaglig samarbeid kan beskrives som et verktøy eller en arbeidsmetode som benyttes for å imøtekomme behovene og målene ulike instanser og organisasjoner har for barn og unge (Glavin & Erdal, 2022). I det tverrfaglige arbeidet benyttes tjenesteyterne sin ulike faglige kompetanse og bakgrunn. Det tverrfaglige samarbeidet kan også ses på som en «relasjonell prosess» som foregår over tid, hvor hensikten er at partene skal skape en «felles forståelse» av det samarbeidet omhandler (Ødegård et al., 2016, s. 205). Godt tverrfaglig samarbeid kan bidra til et helhetsperspektiv, økt kompetanse og deling av kompetanse mellom de ulike tjenesteyterne, bedre og tidligere hjelp og effektiv utnyttelse av de eksisterende ressursene (Glavin & Erdal, 2022). Det tverrfaglige samarbeidet kan foregå mellom tjenesteytere i samme etat, men også mellom ulike etater (Altmann & Paulsrud, 2023). Fordi ulike etater samarbeider er det stor sannsynlighet for at instansene og personene som deltar i samarbeidet vil ha ulike profesjonsidentiteter, ulik forståelse av mål og fagspråket, samt forskjellige forventninger til samarbeidet (Glavin & Erdal, 2022). Ulikhetene og forskjellene som oppstår i et samarbeid har potensiale til å bidra til mulige løsninger i det det samarbeides om, men kan også være årsak til konflikter (Willumsen, 2016).

Forventninger og krav om samhandling og samordning ses i Barnevernsreformen. Reformen retter søkelyset på tidlig innsats og forebyggende arbeid for familier med behov for

oppfølging og støtte (Prop. 73 L (2016-2017)). Selv om reformen i all hovedsak var rettet mot barneverntjenesten etterspørres et større kommunalt ansvar som forutsetter samordning av og tverrfaglig samarbeid mellom instanser (Prop. 73 L (2016-2017)). Den er derfor også kjent som oppvekstreformen. Kommunen er med andre ord pliktig til å legge til rette for samhandling og samordning, noe som stiller krav til tydelige rutiner knyttet til det tverrfaglige samarbeidet. Nyere forskning viser at tverrfaglig samarbeid foregår både med og uten faste rutiner (Tveitnes & Stokke, 2022). Det er i all hovedsak ledelsen i hver organisasjon eller instans som har ansvaret for å etablere de nødvendige rutinene (Abrahamsen, 2021). Samtidig vil ikke rutiner i seg selv kunne sikre det tverrfaglige samarbeidet. Det må også skapes en kultur for samarbeid og felles verdier og holdninger for å oppnå godt tverrfaglig samarbeid (Tveitnes & Stokke, 2022). Her står kommunens ledelse sentralt i utviklingen av et felles engasjement, samarbeidskultur og holdninger i hver instans og kommunen som helhet (Meld. St. 6 (2019-2020); Utdanningsdirektoratet, 2021). Det legges få føringer på hvordan samhandling og samordningen skal organiseres, noe som fører til at det er opp til hver enkelt kommune og instans å avgjøre.

Samordning av instanser og tverrfaglig samarbeid krever også kjennskap til hverandres mandat og handlingsrom (Prop. 73 L (2016-2017)). I dette ligger en avklaring av de ulike rollene i samarbeidet. Rolleavklaringen og avklaringen av handlingsrom kan foregå i det samarbeidet starter opp, men også løpende i prosessen (Nootboom et al., 2021). En kontinuerlig avklaring kan i noen tilfeller anses som fordelaktig da de tillater tjenesteyterne å tilpasse seg barnets og familiens behov. Forskning viser at ulike aktører opplever at tjenesteytere i andre instanser ikke kjenner egen rolle godt nok, noe som fører til lavere kvalitet på arbeidet (Stokke & Lied, 2022).

En forutsetning for å lykkes med godt tverrfaglig samarbeid er tillit og rettferdighet (Endresen, 2016). Rettferdighet beskrives som følelser de ulike tjenesteyterne opplever i samarbeidet og tillit som gjensidighet og forventninger (Endresen, 2016). Tjenesteyterne kan vise tillit og oppleve tillit til de andre tjenesteyternes kunnskap og profesjonelle bakgrunn. Tillit oppnås eksempelvis ved åpenhet, saklighet og direkte kommunikasjon (Glavin & Erdal, 2022). Deling av tilgjengelig og forståelig informasjon med andre profesjonelle tjenesteytere fører til økt kunnskap og en utvidelse av rollene (Nootboom et al., 2021). Videre påpeker Nootboom et al. (2021) at deling av informasjon, råd og tilbakemeldinger bidrar til å redusere dobbeltarbeid, samt øke kommunikasjon mellom partene og den felles forståelsen av

det det samarbeides om. Tro på at andre tjenesteytere i det tverrfaglige samarbeidet innehar nødvendig verktøy og faglig kompetanse til å håndtere utfordringer kan også skape tillit (Endresen, 2016).

Forskning viser samtidig at oppnåelse av tillit i tverrfaglig samarbeid kan være utfordrende (Kolnes & Midthassel, 2022). Mangel på tillit fører med seg en risiko for usikkerhet knyttet til eksempelvis taushetsplikt og handlingsrom, samt ulikheter mellom de profesjonelle tjenesteyterne (Nooteboom, 2021). En av årsakene til et utfordrende tillitsforhold kan være manglende samarbeidskompetanse eller kunnskap om gjeldende lovverk (Justis- & Beredskapsdepartementet, 2023; Kolnes & Midthassel, 2022).

2.1.1 Tverrfaglig samarbeid i barnehagen

Rammeplanen for barnehager er en forskrift og er hjemlet i barnehageloven

(Kunnskapsdepartementet, 2017; Barnehageloven – bhl, 2005). Barnehagens formål og innhold skal bidra til å sikre god kvalitet og et likeverdig tilbud for alle barn (Barnehageloven – bhl, 2005, §§ 1-2). Videre har rammeplanen som mål å informere andre samarbeidsinstanser om innholdet og oppgaver i barnehagen. Slik er det naturlig at det er dette det vil samarbeides om. Mer spesifikt skal barnehagen ivareta omsorgsbehovet til barn, behovet for lek, fremme danning og læring, fellesskap og vennskap, samt språk og kommunikasjon (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Videre skal barnehagen legge til rette for barn som har behov for ekstra støtte og påse at de får tilbud om spesialpedagogisk hjelp hvis nødvendig. Barnehagelovens § 2b (bhl, 2005) lovfester samarbeid og samordning mellom barnehagen og PP-tjenesten, samt andre instanser. Også her påpekes det at det er kommunens oppgave å fordele ansvar for samordning hvis det er behov for dette. Det er PP-tjenesten som gjør en sakkyndig vurdering av et barns behov for spesialpedagogisk hjelp (Barnehageloven - bhl, 2005, § 33). For at en PP-rådgiver skal kunne foreta en vurdering av barnets behov er det derfor nødvendig at hen har tilstrekkelig informasjon og kunnskap om barnehagens innhold og arbeid. Som nevnt, vil rammeplanen kunne bidra med det.

2.2 Barnets beste og rett til å bli hørt

I tverrfaglig samarbeid i barnehagen er det barnet som står i sentrum. I de nyere bestemmelsene i barnehageloven er barnets beste et grunnleggende hensyn (bhl, 2005, § 3). I veilederen for spesialpedagogisk hjelp i barnehagen fremkommer det at barnets beste gjelder

også i PP-tjenestens arbeid og vurdering av barnets behov for spesialpedagogisk hjelp (Utdanningsdirektoratet, 2017). Barnets beste som grunnleggende hensyn bygger på barnekonvensjonen som definerer vurderingen på følgende måte:

«Ved alle handlinger som berører barn, enten det foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn» (1989, Art. 3 nr. 1).

FNs barnekomité fremhevet at en barnets beste vurdering er en helhetlig vurdering hvor flere momenter bør vurderes. Barnets identitet, omsorg, barnets rett til helse, barnets sårbarhet, opprettholdelse av familiemiljø og relasjoner, samt barnets synspunkter er alle viktige momenter (Barne- og familiedepartementet, 2023). I barnets synspunkter ligger barnets lovfestet rett til å bli hørt. Denne retten innebærer at partene som utfører handlinger som berører barnet skal sikre at barnets egne synspunkter blir hørt og vurdert (Barnekonvensjonen, 1989, Art. 12). Dette uavhengig av alder, vanskebilde og modenhet. Hvis barnet ikke har lært seg å snakke eller benytter andre former for kommunikasjon, kan eksempelvis observasjon bidra til å skaffe innsikt (Utdanningsdirektoratet, 2023). Vekten barnets stemme og synspunkter tillegges vil derimot påvirkes av barnets alder og modenhet. Barnets rett til å bli hørt er samtidig ingen plikt, men en mulighet barnet har.

2.3 PP-tjenesten

PP-tjenesten har et tosidig mandat som inkluderer sakkyndig arbeid og arbeid med kompetanse- og organisasjonsutvikling (Opplæringslova - oppl, 1998, § 5-6). I arbeid som sakkyndig instans har PP-tjenesten i oppgave å utarbeide lovpålagte sakkyndige vurderinger. Det omhandler eksempelvis observasjoner, kartlegging, testing, innhenting av informasjon fra barnehage og foresatte, samt samtaler som danner grunnlaget for den sakkyndige vurderingen, behovet for tilrettelegging og behovet for spesialpedagogisk hjelp.

En henvisning til PP-tjenesten kan sendes fra personell i barnehage, i tillegg til barnets foresatte. I tilfeller hvor barnehage ønsker å sende henvisningen skal det foreligge samtykke fra foresatte (Barnehageloven – bhl, 2005, § 32 første ledd).

PP-tjenesten sitt individuelle og systemiske mandat knyttet til utredning og sakkyndig vurdering, samt kompetanse- og organisasjonsutvikling fører med seg tverrfaglig samarbeid

med blant annet helsetjenesten, barnehage, skole og barnevern på lokalt nivå (Barnehageloven - bhl, 2005, § 33). I tillegg kan PP-tjenesten samarbeide med Statped, spesialisthelsetjeneste og habilitering for barn og unge (HABU) på statlig nivå. Samarbeid mellom flere organer med forskjellige lovverk kan føre til utfordringer omkring tolkning og anvendelse av eksempelvis regler om taushetsplikt, og derfor vanskeliggjøre det tverrfaglige samarbeidet ytterligere (Justis- & beredskapsdepartementet, 2023). Forventningen om samhandling med andre instanser ses igjen i PP-tjenesten sine kvalitetskriterier, som har til hensikt å konkretisere hvordan det bør samarbeides (Utdanningsdirektoratet, 2022b). Kriteriene peker på at PP-tjenesten skal inneha faglig kompetanse, bidra til tidlig innsats, bidra i forebyggende arbeid og medvirke til sammenheng og helhet.

2.4 Taushetsplikt i tverrfaglig samarbeid

Hensikten med taushetsplikten er å sikre at tjenesteytere i eksempelvis et tverrfaglig samarbeid forvalter opplysninger på en sikker måte (Altmann & Paulsrud, 2023). Målet er at integriteten til de involverte partene ivaretas (Glavin & Erdal, 2022). Taushetspliktens bestemmelser kan føre til at det dannes et tillitsforhold mellom tjenesteyterne, men også mellom tjenesteytere og barnet eller foreldrene det tverrfaglige samarbeidet har til hensikt å hjelpe (Altmann & Paulsrud, 2022).

Beskrivelser av taushetsplikten ses i både forvaltningsloven og særlovene. Taushetsplikten kan derfor deles i to; den profesjonsbaserte taushetsplikten og den forvaltningsmessige taushetsplikten (Altmann & Paulsrud, 2023). Den profesjonsbaserte taushetsplikten tar utgangspunkt i særlovene som gjelder for dem som yter tjenester innenfor det spesifikke lovverket. Det kan eksempelvis være ansatte i barnevernstjenesten eller i helse- og omsorgssektoren. Den forvaltningsmessige taushetsplikten gjelder alle som «utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan» (Forvaltningsloven – fvl, 1967, § 13 - første ledd). Eksempelvis barnehagepersonell, PP-tjenesten, barnevern og spesialisthelsetjenestene. Bestemmelser i særlovene til eksempelvis barnevernstjenesten går foran bestemmelser i forvaltningsloven (Forvaltningsloven - fvl, 1967, § 13 f).

2.4.1 Tolkning og bruk av skjønn

Beskrivelsene i en lovtekst bør tolkes av tjenesteyterne lovverket gjelder, i tillegg til at fagkunnskap personen besitter anvendes (Altmann & Paulsrud, 2023). For tjenesteyterne som forholder seg til forvaltningsloven innebærer det at også taushetspliktens beskrivelser og

handlingsrom må tolkes. For å tolke lovverket kan ulike rettskilder benyttes. Rettskilder er eksempelvis internasjonale konvensjoner som FNs barnekonvensjon artikkel 12, hvor barns rett til medvirkning beskrives (1989). I tillegg kan forarbeid til lovverk og rundskriv som behandler lovforståelse tas i bruk (Altmann & Paulsrud, 2023).

Noen av beskrivelsene i forvaltningsloven krever at tjenesteyterne benytter skjønn for å forvalte lovverket. I bestemmelsene om unntak fra taushetsplikten er det opp til hver enkelt å avgjøre hva som er «nødvendig» informasjon å dele (Forvaltningsloven - fvl, 1967, § 13). Bruk av faglig skjønn kan derfor føre til at beslutninger som tas av en part, ikke samsvarer med den andre partens beslutning (Øverbye, 2023). Ettersom det har vært uttrykt utfordringer med å forstå og anvende taushetspliktens bestemmelser har Justis- og beredskapsdepartementet utformet en veileder som skal gi en enklere oversikt over de gjeldende reglene (2023).

2.4.2 Taushetsplikt som utfordring

Taushetsplikten kan vanskeliggjøre det tverrfaglige samarbeidet. En deltakers plikt til taushet i det tverrfaglige samarbeidet kan føre til at andre parter opplever det som manglende vilje til samarbeid og tillit til samarbeidet (Altmann & Paulsrud, 2023). Som tidligere nevnt anses tillit å være en essensiell faktor for å lykkes med det tverrfaglige samarbeidet og ligger til grunn selv om de ulike tjenesteyterne gjerne jobber ut ifra ulike lovverk med forskjellige bestemmelser for samarbeid og taushetsplikt (Brekke, 2016).

Videre kan manglende forståelse, uklarhet og misforståelser knyttet til egen og andres taushetsplikt og handlingsrom gjør det utfordrende å dele informasjon (Altmann & Paulsrud, 2023). Det kan i tillegg føre til frustrasjon og ufullstendig utnyttelse av ressursene som finnes i de ulike instansene (Nooteboom et al., 2021; NOU 2019: 5). Ettersom barnehagebarn deltar på ulike arenaer og i ulike sektorer i hverdagen økes forventningene og kravene til det tverrfaglige samarbeidet, samtidig som et behov for kunnskap om taushetsplikten og relevante bestemmelser gjør seg gjeldende (Altmann & Paulsrud, 2023). Kunnskap hos profesjonsutøvere kan ved gjentatt bruk og innøving føre til automatisert anvendelse og derfor være utfordrende å spesifikt peke på (Schon, 1983). En risiko ved manglende kunnskap kan være at kvaliteten på det tverrfaglige samarbeidet hemmes og hjelpen og oppfølgingen til barnet og foresatte som er involvert forringes.

2.5 Taushetsplikt i lovverket

Taushetsplikten reguleres i både forvaltningsloven og særlovene, hvor bestemmelsene er ulikt definert og beskrevet. Ettersom oppgaven tar for seg PP-rådgiveres taushetsplikt vil dette kapittelet i all hovedsak belyse forvaltningslovens bestemmelser.

2.5.1 Taushetsplikt om personlige forhold

I forvaltningslovens § 13 første ledd nr. 1 fremkommer det at personer som arbeider for et forvaltningsorgan skal «hindre at andre får adgang eller kjennskap til ... noens personlige forhold» (fvl, 1967). Personlige opplysninger er opplysninger som det er naturlig å holde for seg selv og inkluderer eksempelvis personlige problemer, lovbrudd noen har begått eller er mistenkt for og helseforhold (Justis- & Beredskapsdepartementet, 2023). Personopplysninger knyttet til «fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted» anses ikke å være «personlige forhold» (Forvaltningsloven - fvl, 1967, § 13 andre ledd). Taushetsplikten gjelder imidlertid hvis de overnevnte opplysningene kan røpe personlige forhold som eksempelvis skjult adresse (Justis- & Beredskapsdepartementet, 2023). I et tverrfaglig samarbeid der de deltakende instansene arbeider under ulike lovverk vil reglene for taushetsplikt være ulike. Enkelte særlover beskriver personopplysningene som er nevnt over som underlagt taushetsplikten (Barnevernsloven – bvl, 2021, § 13-1; Krisesenterlova, 2009, § 5 andre ledd; Sosialtjenesteloven - sotjl, 2009, § 44). Følgelig har de ulike tjenesteyterne ulikt handlingsrom knyttet til taushetspliktens bestemmelser.

2.5.2 Bortfall og begrensninger i taushetsplikten

Taushetsplikten etter forvaltningsloven kan i enkelte tilfeller bortfalle eller begrenses. Begrensningene i taushetsplikten i forvaltningsloven deles i to: «når det ikke er behov for beskyttelse» (1976, § 13 a) og «private eller offentlige interesser» (1967, § 13 b). I den første delen kan den eller de taushetsplikten beskytter eksempelvis gi samtykke til de ulike instansene eller forvaltningsorganene til å dele informasjon (Forvaltningsloven, 1967, § 13 a nr. 1). I så tilfelle er det særdeles viktig å avklare hva samtykket gjelder (Justis- & Beredskapsdepartementet, 2023). Det legges ikke til grunn fastsatte krav til hvordan samtykket skal gis, men bør som hovedregel være skriftlig med tanke på muligheten for dokumentering (Datatilsynet, 2023). I forslaget til ny forvaltningslov beskrives det at samtykket skal være «gyldig og informert» (NOU 2019: 5, § 36). Følgelig skal samtykket være frivillig, samt at den eller de som gir samtykket skal være klar over mulige følger og konsekvenser (Justis- & Beredskapsdepartementet, 2023). Den ansatte som innhenter

samtykke bør i tillegg påse at det er tydelig hvilke opplysninger som videreformidles (Glavin & Erdal, 2022). Innhenting av informert samtykke fører med seg at den ansatte har opplysningsrett, som innebærer en etisk overveing om hvilken informasjon som skal deles (Altmann & Paulsrud, 2023). Som med bestemmelsene om taushetsplikten varierer også reglene om samtykke fra organ til organ (Justis- & Beredskapsdepartementet, 2023).

For den kommunale PP-tjenesten som i all hovedsak samarbeider med andre instanser om barnehagebarn vil det som hovedregel vær vergen som samtykker til deling av informasjon ettersom barnene er under 18 år. Videre i veilederen for taushetsplikt i forvaltningsloven fremkommer det at også barnet selv skal samtykke til deling av informasjon i den grad det forstår hva det innebærer (Justis- og beredskapsdepartementet, 2023). Taushetsplikten er ikke til hinder for deling av informasjon i «statistisk form eller ved at individualiserende kjennetegn utelates» og når opplysningene er «alminnelig kjent» (Forvaltningsloven - fvl, 1967, § 13 a nr. 2-3). I tilfeller hvor det tenkes at opplysninger er alminnelig kjent må tjenesteyteren allikevel foreta avveininger om taushetsplikten skal gjelde eller ikke, basert på om det kan bekreftes at opplysningene er alminnelig tilgjengelig (Justis- & Beredskapsdepartementet, 2023). Avgjørelsen vil kreve bruk av skjønn og påvirkes av hver enkelt konkret situasjon.

2.5.3 Deling av taushetsbelagte opplysninger

Den andre delen av unntak fra taushetsplikten tar for seg ulike grunnlag opplysninger kan deles på både innad i og mellom organer (Justis- og beredskapsdepartementet, 2023).

Taushetsplikten i forvaltningsloven hindrer ikke at parter og representanter i en sak gjøres kjent med opplysninger, «at forvaltningsorganet gir andre forvaltningsorganer opplysninger om en persons forbindelse med organet og om avgjørelser som er truffet og ellers slike opplysninger som det er nødvendig å gi for å fremme avgiverorganets oppgaver etter lov, instruks eller oppnevning grunnlag» eller at «forvaltningsorganet deler opplysningene med andre så langt det er nødvendig for å unngå fare for liv eller helse» (fvl, 1967, § 13 b nr. 1, 5 og 7). Når opplysninger unntas taushetsplikten er det viktig at den eller de som mottar opplysningene kun benytter opplysningene i slik grad det er nødvendig for å opprettholde parten sine interesser (Justis- & Beredskapsdepartementet, 2023). Det gjelder også når mottakeren arbeider i det samme forvaltningsorganet eller instansen og forholder seg til samme lovverk for taushetsplikt. Med andre ord stilles det krav om at det finnes et behov for at opplysningene deles (Forvaltningsloven - fvl, 1967, § 13 b første ledd nr. 2).

2.5.4 Brudd på taushetsplikten

Brudd på taushetsplikten kan påvirke tjenesteyteren, tjenestemottakeren, tjenestestedet og samarbeidspartnere (Altmann & Paulsrud, 2023). Ved brudd på taushetsplikten kan aktører i de ulike forvaltningsorganene og instansene straffes etter straffeloven med bot eller fengsel inntil ett til tre år avhengig av alvorlighetsgraden (strl, 2005, §§ 209-210). I tillegg til formell straff vil det også kunne ha konsekvenser for tjenesteyteren i form av tap av tillit og skepsis hos andre tjenesteytere, samarbeidspartnere og tjenestemottakere (Altmann & Paulsrud, 2023). Et eventuelt brudd på taushetsplikten kan også påvirke individet det deles opplysninger om, i form av eksempelvis mobbing (Altmann & Paulsrud, 2023).

2.5.5 Bestemmelser om PP-tjenesten sin taushetsplikt

I barnehageloven fremgår bestemmelser om taushetsplikten fra forvaltningslovens § 13 (fvl, 1967; Barnehageloven – bhl, 2005, § 44). Ettersom PP-tjenesten opererer som sakkyndig instans i saker som omhandler behovet for spesialpedagogisk hjelp i barnehage og reguleres av overnevnte lovverk, vil de ha taushetsplikt etter forvaltningslovens gjeldende regler (Barnehageloven - bhl, 2005, § 33). Det medfører at PP-tjenesten forholder seg til samme lovverk og reguleringer knyttet til taushetsplikten som barnehagens personell. Kommunale barnehager anses å være samme organ som kommunen (Forvaltningsloven – fvl, 1967, § 13 b første ledd nr. 3). Det vil si at lovverket i all hovedsak ikke er til hinder for deling av informasjon mellom barnehage og PP-tjenesten ettersom instansene er underlagt taushetsplikt etter samme lovverk. Deling av informasjon mellom eksempelvis helsesykepleier og PP-tjenesten eller barnevernstjeneste og PP-tjenesten medfører at tjenesteyterne er underlagt særlovene helse- og omsorgstjenesteloven (hol, 2011) og barnevernsloven (bvl, 2021), samt forvaltningslovens (fvl, 1967) bestemmelser om taushetsplikt. Det innebærer ulikt handlingsrom og gjeldende regler for deling av informasjon mellom tjenesteyterne.

2.5.6 Plikter

I tillegg til taushetsplikten fremgår det ulike plikter i lovverket. Det innebærer at tjenesteyteren i noen tilfeller er pliktig å frigi taushetsbelagte opplysninger (Altmann & Paulsrud, 2023). Det er opplysningsplikt og meldeplikt til barnevernet og avvergeplikt til politiet.

Etter barnevernsloven §13-2 (bvl, 2021) har alle som er ansatt i et forvaltningsorgan plikt til å melde fra til barneverntjenesten ved opplevd bekymring som oppfyller vilkårene for å melde.

Barne- ungdom- og familiedirektoratet (Bufdir, 2024) beskriver det som omsorgssituasjoner med betydelige mangler eller alvorlige atferdsvansker hos barnet. Meldeplikten innebærer at tjenesteyteren handler på eget initiativ (Altmann & Paulsrud, 2023). Opplysningsplikten er den plikten tjenesteyteren har til å besvare barneverntjenestens henvendelser og skjer derfor på initiativ fra ansatte i barnevernet. Plikten til å opplyse ses også i forvaltningsloven §13 (fvl, 1967).

2.6 Organisasjonsteori

I Bolman & Deal (2021) sin organisasjonsteori benyttes fortolkningsrammer for å se på virkeligheten på ulike måter. Dette gjennom å rette søkelyset på ulike aspekter ved en organisasjon. Da fra interne prosesser i avdelinger, til eksterne krefter som politikk (Bolman & Deal, 2018). Den første fortolkningsrammen har et strukturelt utgangspunkt, som inkluderer regler, mål og roller. Viktigheten av en tydelig struktur som kan sikre at enhver tjenesteyter sin innsats fører til samordning og felles arbeid påpekes (Bolman & Deal, 2021). Samordningen kan foregå vertikalt, hvor det finnes prosedyrer og retningslinjer og ledelse som påser at organisasjonen når målene sine. I tillegg vektlegges tanken om at spesialisering og tydelige roller effektiviserer arbeidet (Bolman & Deal 2018). Samordningen kan også foregå horisontalt, hvor samvær i form av møter innad i organisasjonen og nettverk mellom organisasjoner anses å være påvirkende faktorer. For å oppnå en effektiv organisasjon er det nødvendig å balansere bruken av både vertikal og horisontal samordning.

Den andre fortolkningsrammen, HR-rammen tar for seg det menneskelige aspektet, hvor relasjoner, behov og ferdigheter står sentralt (Bolman & Deal, 2018). Den grunnleggende tanken er at organisasjonen og de ansatte har innflytelse på hverandre. PP-tjenesten har behov for kompetente og kunnskapsrike PP-rådgivere til å møte organisasjonens mål (Caspersen et al., 2023). Samtidig, vil PP-rådgiverne ut ifra HR-rammen ha behov for opplevelse av medbestemmelse, myndighet og å bli investert i.

Den tredje fortolkningsrammen er politisk og omhandler styringen av en organisasjon, makt og ulike interesser (Bolman & Deal, 2021). Makt kan utøves av styresmaktene som legger føringer for hvordan PP-tjenesten og andre organisasjoner skal organiseres og samhandle. Harmoni og homogenitet er enklere å oppnå når det eksisterer en felles kultur og felles holdninger innad i en organisasjon eller mellom organisasjoner (Bolman & Deal, 2021).

Den symbolske fortolkningsrammen vektlegger ledelsen sin rolle i en organisasjon, samt felles kultur, verdier og holdninger. En tydelig kultur og tydelige verdier og holdninger kan påvirke organisasjonen positivt og arbeidet mot felles mål enklere, mens manglende tydelighet kan gjøre det utfordrende (Bolman & Deal, 2018).

3 Metode

Metodekapittelet tar utgangspunkt i oppgavens problemstilling: *Hvordan opplever PP-rådgivere taushetsplikten i tverrfaglig samarbeid?*

Kapittelet har som mål å beskrive forskningsprosessen så åpent og transparent som mulig. Først tar det for seg det forberedende arbeidet og deltakelse i et nasjonalt forskningsprosjekt. Videre utdypes hermeneutikken og fenomenologien som vitenskapsteoretiske ståsted, samt valget og bruken av det kvalitative semi-strukturerte forskningsintervjuet. Påfølgende beskrives analysen av datamaterialet og hermeneutikkens påvirkning på prosessen. Til slutt vurderes oppgavens gyldighet, pålitelighet og overførbarhet, og etiske betraktninger belyses.

I den begynnende fasen av det forberedende arbeidet med masteroppgaven, ble det spurt om deltakelse i Senter for spesialpedagogisk forskning og inkludering (SpedAims ProCIP) sitt forskningsprosjekt. SpedAims ProCIP forsker på kjennetegn i PP-tjenesten sitt tverrfaglig samarbeid og hvordan det samarbeides for å fremme et inkluderende læringsmiljø i barnehage og skole (Universitet i Oslo, 2024). Forskingen er todelt og består av en gjennomført nasjonal spørreundersøkelse og en kvalitativ casestudie. Casestudien er basert på 28 intervjuer med PP-rådgivere som sitter på ni ulike PP-kontorer. Kontorene er både små, mellomstore og store i størrelse. Masteroppgaven inngår i den kvalitative casestudien og er koblet på tematikken om tverrfaglig samarbeid i PP-tjenesten, men med egen vinkling og fokus på taushetsplikten. Metodekapittelet vil også forsøke å gi et så tydelig bilde som mulig av fordelingen av SpedAims ProCIP sitt og eget bidrag i forskningsprosessen, samt de valgene som er tatt.

3.1 Vitenskapsteoretisk ståsted

Kvalitativ forskning har ofte et sosialkonstruktivistisk utgangspunkt (Clark et al., 2021). Ontologi handler om væren og hvordan virkeligheten forstås. I sosialkonstruktivismen er tanken at kunnskap er konstruert av mennesket, noe som fører til ulike forståelser av virkeligheten (Guba & Lincoln, 1994). Forskeren og det det forskes på anses å være tett tilknyttet hverandre allerede i det undersøkelsene begynner, og forholdet beskrives som gjensidig. I sosialkonstruktivismen er kunnskap ikke bare forskningens sluttprodukt, men noe som blir skapt i takt med forskningsprosessen (Guba & Lincoln, 1994). Derfor vil forforståelsen til forskeren kunne påvirke kunnskapen, slik at den aldri er helt objektiv (Kvale & Brinkmann, 2015).

Oppgaven har til hensikt å undersøke PP-rådgivernes opplevelser/erfaringer med taushetsplikten i tverrfaglig samarbeidet. Opplevelser og erfaringer står sentralt i fenomenologien som er nært knyttet til sosialkonstruktivismen (Guba & Lincoln, 1994). Målet er å utforske et fenomen, som her er taushetsplikten. Utforskningen tar utgangspunkt i PP-rådgivernes egne oppfattelser av og erfaringer i sin livsverden. Ønsket er å trenge bak antakelsers, ideer og sosiale påvirkninger ved å sette egen forforståelse og egne forventninger til side (Jacobsen et al, 2020)

3.2 Kvalitativt forskningsintervju

Ettersom del 2 i SpedAims ProCIP sitt forskningsprosjekt består av en casestudie var det fra deres side avgjort at det var et behov for og forventning om semi-strukturerte intervjuer i masteroppgaven. Denne informasjonen var tilgjengelig i den helt begynnende fasen av utviklingen av en masterskisse og ble ytterligere utdypet i et oppstartsmøte i november 2023.

Målet med kvalitative forskningsintervju er å «forstå sider ved intervjupersonens dagligliv, fra hans eller hennes eget perspektiv» og er grunnleggende i fenomenologisk forskning (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 42). Ettersom oppgavens hensikt er å undersøke PP-rådgiveres erfaring med taushetsplikten i det tverrfaglige samarbeidet, ble kvalitative forskningsintervju ansett hensiktsmessige å benytte fordi det gjør det mulig å undersøke informantenes egne opplevelser og erfaringer. Det kvalitative forskningsintervjuet likner på en hverdagslig samtale, men krever en form for struktur. Strukturen oppnås ved å eksempelvis dele intervjuet inn i ulike temaer, hvor temaene bidrar til at strukturen er verken for stram eller helt åpen (Kvale & Brinkmann, 2015). En slik struktur legger til rette for å kunne undersøke informantenes egne erfaringer og opplevelser slik oppgaven har til hensikt å gjøre.

3.2.1 Intervjuguide

Anvendelse av semi-strukturerte intervjuer krever en intervjuguide for å sikre struktur i intervjuet (Clark et al., 2021). Intervjuguiden består av ulike spørsmål som har til hensikt å belyse problemstillingen. Størsteparten av masteroppgavens intervjuguide (spørsmål 1-12) ble utformet av forskerne i SpedAims ProCIP og delt med masterstudentene som deltok i forskningsprosjektet. Det ble så åpnet for å legge til 3-4 egne spørsmål som var spisset til masteroppgavens avgrensede tema innen tverrfaglig samarbeid i PP-tjenesten. Følgelig ble det i forlengelse av allerede eksisterende intervju spørsmål, utformet 4 spørsmål (spørsmål 13-16) som anses å være relevant for å besvare oppgavens problemstilling. Spørsmålene ble

organisert under følgende temaer: *introduksjon, forståelse av tverrfaglig samarbeid, innhold og medvirkning, organisering og ledelse, ny opplæringslov og taushetsplikt.*

Etter at et forslag til de fire intervju spørsmålene spesifikke til masteroppgaven var utformet, ble de drøftet med veileder. Refleksjonen og et kritisk blikk kan være fordelaktig for å sikre at spørsmålene som stilles er enkle å forstå og i størst mulig grad spør om det det er ønskelig å få informasjon om (Brinkmann & Tanggaard, 2015). Eksempelvis ble et lengre spørsmål, delt opp og utgjorde istedenfor to kortere, mer konkrete spørsmål. I tillegg ble et tredje spørsmål omformulert da det ble klart at informantene i alle hovedsak arbeidet inn mot barnehage og ikke skole. Videre ble det sikret at ulike spørsmålstyper ble benyttet for å sikre ytterligere dybde i det mulige datamaterialet (Kvale, 1996). For eksempel ble det av SpedAims ProCIP benyttet introduksjonsspørsmål på begynnelsen av intervjuguiden, i tillegg til at det gjennom hele intervjuguiden ble lagt opp til bruk av undersøkende spørsmål som «eventuelt hvordan?» og «kan du gi konkrete eksempler?». Andre eksempler er strukturerende spørsmål som legger til rette for gode overganger fra tema til tema. I tillegg var det spørsmål av åpen og ikke-ledende karakter for å sikre at informantens svar ble påvirket i så liten grad som mulig (Clark et al., 2021).

På det første informasjonsmøtet med SpedAims ProCIP ble viktigheten av å følge intervjuguiden påpekt. Det innebar å stille spørsmålene i samme rekkefølge og på samme måte til hver informant, i tillegg til å stille alle spørsmålene. Årsaken var at datamaterialet ikke kun skal brukes i masteroppgaver, men også i den videre forskningen til SpedAims ProCIP. Det ble samtidig informert om at fordi intervjuet er av semi-strukturert form kunne og burde det blir stilt oppfølgingsspørsmål. Dette for å eksempelvis bekrefte eller avkrefte en informants beskrivelser eller for å få en mer utdypende beskrivelse av fenomenet som undersøkes (Kvale & Brinkmann, 2015).

3.3 Utvalg

På bakgrunn av masteroppgavens problemstilling og SpedAims ProCIP sin forskning på PP-tjenesten var det naturlig at rådgivere i PP-tjenesten ble benyttet som informanter i de semi-strukturerte intervjuene. Informantene ble valgt ut ifra svarene på den nasjonale spørreundersøkelse om tverrfaglig samarbeid i PP-tjenesten. Både ledere og rådgivere deltok i spørreundersøkelsen, men utvelgelsen av informanter baserte seg på svar fra PP-

kontorenes ledere. Det er dermed ikke gitt at alle informantene har vært deltakere i del 1 av SpedAims ProCIP sin forskning.

I utgangspunktet var fire PP-rådgivere rekruttert til å delta i de semi-strukturerte intervjuene. En av informantene måtte avlyse det oppsatte intervjuet og det var ikke mulig å planlegge nytt intervju ettersom informanten ikke svarte på mail eller telefon. Derfor vil kun tre informanter presenteres og benyttes videre i analysen, presentasjon av funn og drøftingen.

Den første informanten er utdannet førskolelærer og har en master i undervisning og læring med spesialisering i spesialpedagogikk. Hun har jobbet som PP-rådgiver i ca 1,5 år og sitter i barnehageteam. Den andre informanten er også utdannet førskolelærer, med videreutdanning innen småskolepedagogikk, utviklingsarbeid og veiledning. Hun har jobbet som PP-rådgiver i fire år og sitter i barnehageteam. Den tredje informanten er utdannet førskolelærer med en master i spesialpedagogikk. Hun har jobbet som PP-rådgiver i 3,5 år og sitter i småbarnsteam. Samtlige arbeider på det som anses som store PP-kontorer. Informantene har hovedsakelig tidligere arbeidserfaring fra barnehage som pedagoger og spesialpedagoger, med 12-20års erfaring.

3.4 Datainnhenting

I dette delkapittelet beskriver forberedelsene som ble gjort i forkant av datainnhenting, samt prosessen med gjennomføringen av intervjuene.

3.4.1 Forberedelse til semi-strukturert intervju

I forberedelsene av de semi-strukturerte intervjuene ble det gjennomført en test av Diktafon mobil-app for å påse at opptak av lyd virket som det skulle, samt at opptaket ble flyttet over til Nettskjema. Skjemaene i Nettskjema var på forhånd opprettet av forskerne i SpedAims ProCIP og koblet til hver masterstudent sin individuelle bruker. I tillegg ble det benyttet en manuell diktafon ved siden av Diktafon mobil-app, da appen selv varsler om at det kan oppstå utfordringer med å lagre og overføre opptaket til Nettskjema. Fordelen med å benytte diktafon er at forskeren sin oppmerksomhet kan rettes mot informanten gjennom hele intervjuet uten å bli forstyrret av eksempelvis notering (Clark et al., 2021). Ut ifra det sosialkonstruktivistiske ståstedet forskningen bygger på, opplevdes dette som særlig viktig ettersom informanten og forskeren har en gjensidig påvirkning på hverandre.

Før intervjuene ble gjennomført ble det også utført et test-intervju. Informanten hadde ikke relevant faglig bakgrunn for å svare på intervju spørsmålene. Allikevel opplevdes det som nyttig da eksempelvis flyten i og formuleringen av spørsmålene og overganger ble vurdert (Clark et al., 2021). I tillegg førte det med seg økt kjennskap til innholdet, samt bruk av Teams, diktafon og mobilapp som er en viktig forutsetning ved bruk av digitale intervjuer (Clark et al., 2021).

Det ble avgjort å benytte Teams for å gjennomføre intervjuene ettersom informantene var spredt rundt i landet. Det ble ansett som fordelaktig fordi det ga fleksibilitet i planleggingen av tidspunkt og sted for intervjuet. Selv om Teams gjør det mulig å benytte kamera kan det være utfordrende å oppleve samme tilstedeværelse som ved et fysisk intervju. Informantens opplevelse av intervjusamtalen kan påvirke dataen som innhentes (Kovac, 2023). Det var derfor enda viktigere å være ekstra bevisst på den non-verbale kommunikasjonen mellom intervjuer og informanter, samt informanten og forskerens gjensidige påvirkning på hverandre (Kvale & Brinkmann, 2015).

3.4.2 Gjennomføring av intervju

I forkant av at hver enkelt informant ble kontaktet på mail hadde SpedAims ProCIP vært i kontakt med ledelsen på hvert PP-kontor for å bekrefte deltakelsen. Ettersom det var flere masterstudenter som skrev masteroppgaven sin i samarbeid med SpedAims ProCIP ble informasjonsskrivet om forskningsprosjektet utarbeidet av forskningsgruppen for å sikre at alle informantene mottok lik informasjon. Da alle de aktuelle informantene hadde bekreftet deltakelse sendte jeg ut en mail hvor jeg presenterte meg selv, la til rette for planlegging av tidspunkt for intervjuet og informasjonsskrivet lå vedlagt. Informasjonsskrivet inneholdt generell informasjon om SpedAims ProCIP sin forskning og tok ikke for seg masteroppgavens spesifikke tema om taushetsplikt. Det anses som styrkende for å sikre at informantenes genuine forståelse og opplevelse (Kvale & Brinkmann, 2015) av taushetsplikten kom til uttrykk ettersom de ikke hadde mulighet til å lese seg opp på tematikken. Ved avklart tidspunkt ble invitasjon til intervjuet sendt via Teams ettersom intervjuene foregikk digitalt. Hver informant bekreftet så at invitasjonen var mottatt ved å takke ja til intervjuet på Teams.

På begynnelsen av hvert intervju introduserte jeg meg kort, før jeg forklarte at intervjuet ble tatt opp via Diktafon App og umiddelbart kryptert. Videre ble det sjekket at informanten hadde hatt mulighet til å se på informasjonsskrivet og åpnet opp for eventuelle spørsmål. To av deltakerne hadde ikke fått til å åpne informasjonsskrivet og ikke gitt beskjed før intervjuet fant sted. Den ene informanten hadde på eget initiativ googlet SpedAims ProCIP sitt forskningsprosjekt og funnet deler av informasjonen. For å sikre at alle informantene mottok den nødvendige informasjonen ble innholdet i informasjonsskrivet gjennomgått på begynnelsen av de to aktuelle intervjuene. Etter at det formelle rundt informasjonsskrivet var avklart ble muntlig samtykke innhentet ved at innholdet i samtykket ble lest opp før informanten samtykket ved å si ja. Gjennomføringen av intervjuene tok mellom 40-55 minutter.

3.5 Transkribering

I første fase av analysearbeidet ble det først gjennomført en transkribering av hvert intervju. Å transkribere innebærer å gjøre det muntlige datamaterialet om til skriftlig form (Kvale & Brinkmann, 2015). Ved transkribering av datamateriale er det viktig å være bevisst på at den muntlige og skriftlige formen har ulike egenskaper. Eksempelvis vil ikke informantens tonefall komme frem i det skriftlige materialet. I et forsøk på å bevare innholdet i det muntlige datamaterialet og fremstille informantenes opplevelser og utsagn på en så helhetlig måte som mulig ble transkripsjonen gjort ordrett, og inkluderte eksempelvis gjentakelser, stotring, latter, pauser og punkt hvor talen eller lyden var utydelig og gjorde det utfordrende å høre enkelte ord (Kvale & Brinkmann, 2015). Den skriftlige transkripsjonen gir forskeren en tydelig oversikt over datamaterialet som kan benyttes i den videre analysen (Clark et al., 2021).

Transkripsjonsarbeidet tok utgangspunkt i den automatiske transkripsjonen som ble generert av og var tilgjengelig ved innlogging på Nettskjema. Å benytte Nettskjema sin automatiserte transkripsjon som utgangspunkt anses å ha vært tidsbesparende i forskningsprosessen. Den automatiske transkripsjonen ble kopiert inn i et Word-dokument før lydopptaket ble benyttet for å fylle inn manglende ord og setninger for å gjøre transkripsjonen ordrett. Ved fullført transkripsjon ble lydopptakene bevart til SpedAims ProCIP sitt forskningsprosjekt avsluttes i 2026. I tillegg ble dokumentene sendt via FileSender til to deltakere i SpedAims ProCIP sin forskningsgruppe.

3.6 Tematisk analyse

Ettersom forskningsprosjektet er av hermeneutisk natur hvor hensikten er å skape forståelse gjennom gjentatt lesning av den samme teksten (Kovac, 2023) ble tematisk analyse benyttet for å analysere datamaterialet. Tematisk analyse beskrives som en grunnleggende analytisk metode i kvalitativ forskning (Braun & Clarke, 2006; Clarke & Braun, 2013). Den tematiske analysen tok utgangspunkt i den hermeneutiske sirkel. Det vil si at det veksles mellom å se dataene som helhet (temaer) og mindre deler (koder). Når det veksles mellom forforståelses og ny forståelse formes den hermeneutiske sirkelen som skaper helhet og ny kontekst (Gilje, 2019).

Koding ble ansett som hensiktsmessig å benytte ettersom det gav god oversikt over datamaterialet. Samtidig var det viktig å være bevisst på å ikke bli bundet til de første kodene og temaene (Kovac, 2023). Ved å legge til side min egen forforståelse ble sannsynligheten for å bli bundet i analyseprosessen redusert og jeg kunne i større grad trenge inn i informantenes beskrivelser av egen livsverden. I hermeneutisk tolkning er det umulig å være helt fordomsfri, men det kritiske blikket på egen påvirkningskraft gjorde det mulig å få en «gyldig forståelse» av datamaterialet (Gilje, 2019).

Fokuset i den tematiske analysen var oppgavens problemstilling og tok derfor utgangspunkt i hva som kunne belyse tematikken på best mulig måte.

Det første steget i analysen innebar gjennomlesning av alle transkripsjonene av de semi-strukturerte intervjuene. For å gjøre det enklere å holde oversikt over og markere i teksten ble det skrevet ut et eksemplar av hver transkripsjon. Første gjennomlesning ble gjort uten å markere eller notere ned umiddelbare tanker for å fokusere helt på å bli kjent med innholdet. Det andre steget handlet om å markere de delene av datamaterialet som gikk igjen i de ulike transkripsjonene og som ble ansett å være relevante for å belyse problemstillingen. En stor mengde koder ble identifisert og det ble benyttet farger for å markere og skille mellom de ulike kodene. Koder som samtykke, rutiner, kunnskap, praksis, muligheter, utfordringer, kommunikasjon, etikk, faglig fokus og holdninger ble etablert. Videre ble det sett nærmere på alle kodene for å danne større overordnede temaer. Slik ble antallet koder redusert, samtidig som at de overordnede temaene favnet de relevante kodene med liknende innhold. I et forsøk på å samle og oppsummere de overordnede temaene ble de markerte utsagnene tilhørende hvert tema skrevet inn i et analyseskjema. De overordnede temaene var *kunnskap om*

taushetsplikt, holdninger til og interesse for taushetsplikt og håndtering av taushetsplikt i tverrfaglig samarbeid.

Innholdet i analyseskjemaet ble videre benyttet i presentasjonen av funnene. Etter hvert som funnene ble presentert og drøftet med veileder, ble innholdet i analyseskjemaet og funn-delen justert ut ifra det som ble tolket som mest interessant og relevant for å best undersøke fenomenet taushetsplikt i PP-tjenesten sitt tverrfaglige samarbeid.

3.7 Forskningsprosjektets kvalitet

For å beskrive forskningen sin kvalitet benyttes ofte validitet, reliabilitet og generalisering som kvalitetskriterier. Det argumenteres derimot for at overnevnte kvalitetskriteriers betydning endres i kvalitativ forskning, og at andre kriterier bør benyttes (Kvale & Brinkmann, 2015). Derfor vil forskningsprosjektets pålitelighet, gyldighet og overførbarhet vurderes for å si noe om kvaliteten.

For å sikre pålitelighet i kvalitativ forskning er det viktig at forskningsprosessen er så transparent som mulig fra start til slutt (Clark et al., 2021). Etersom masteroppgaven skrives i samarbeid med SpedAims ProCIP sin forskning har det vært særlig viktig at det kommer tydelig frem hva SpedAims ProCIP har bidratt med og hva jeg som student og forsker i masteroppgaven har gjort, samt hvordan valgene som er tatt kan ha innvirkning på resultatene. For å styrke oppgavens transparens har det derfor blitt forsøkt å gi tydelige beskrivelser av fremgangsmåter for transkripsjoner, dataanalysen og presentasjon av funn, samarbeidet mellom SpedAims og meg som student, samt valg som er gjort. I tillegg belyses bevissthet på egen forskerrolle og dens påvirkning på forskningens pålitelighet og transparens i kapittelet.

I kvalitativ forskning er det mer utfordrende å generalisere resultatene ettersom dataanalysen, presentasjon av funn og drøfting består av tolkning som til en viss grad påvirkes av hver enkelt forsker. Det kan derfor stilles spørsmål ved om det er mulig å generalisere funnene. Hermeneutikken har til hensikt å fortolke informantenes beskrivelser, som resulterer i beskrivelser av en helhetsforståelse og argumentasjon for funnene (Gilje, 2019). Slik sett kan målet med masteroppgaven være å argumentere for funn som kan generaliseres i form av å ha overføringsverdi til andre kontekster. Etersom masteroppgaven tar for seg taushetsplikten i

PP-tjenesten sitt tverrfaglige samarbeid, kan andre kontekster eksempelvis være taushetsplikten i det tverrfaglige samarbeidet til oppvekst eller helse.

3.8 Etiske betraktninger

I forskningsarbeid er det ulike etiske hensyn knyttet til samtykke og konfidensialitet som må tas i betraktning (Kvale & Brinkmann, 2015). Disse ses også igjen i de forskningsetiske retningslinjene for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2023). I tillegg vil etiske betraktninger som omhandler forskerrollen belyses.

3.8.1 Konfidensialitet

I forskningsarbeid beskrives konfidensialitet som noe forskeren er forpliktet til og en rettighet informantene har (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2023). Det omhandler ikke bare at informantene skal være trygge på å bli anonymisert ved publisering av masteroppgaven, men også hvordan data lagres, oppbevares og slettes. I masteroppgaven ble konfidensialiteten sikret ved at informantene ble anonymisert for å hindre at identiteten blir gjenkjent. I tillegg ble informantene tilsendt et informasjonsskriv hvor det ble informert om hvordan dataen vil bli behandlet, lagret og slettet, samt at lydopptakene ble kryptert. Informasjonsskrivet ble i tillegg godkjent av SIKT før utsendingen. Før hvert intervju ble det også forklart at opptaket på den manuelle diktafonen ble slettet umiddelbart etter at datamaterialet var forflyttet fra Diktafon mobilapp til Nettskjema.

3.8.2 Informert samtykke

All forskning som involverer mennesker, krever informert samtykke (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2023). Informert samtykke innebærer at informanten ikke skal oppleve seg presset til å si ja til deltakelse i forskningsprosjektet, samt at hen er informert om hva deltakelsen innebærer og hva det forskes på (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2023). Informasjonsskrivet informantene ble tilsendt tok for seg formålet med SpedAims ProCIP sitt forskningsprosjekt og beskrev hva informantene samtykket til ved å takke ja. Før hvert intervju ble muntlig samtykke innhentet.

3.8.3 Forskerrollen

Som forsker vil jeg allerede før forskningsprosjektet startet ha en egen forforståelse og fordommer som kan påvirke arbeidet med intervjuet, analysearbeidet og drøftingen. Forforståelsen er de forutsetningene man har for å forstå, bygges på tidligere erfaringer og

kan korrigeres (Gilje, 2019). I forskningsprosjektet bringer jeg med andre ord inn egen kunnskap og tanker om tverrfaglig samarbeid, PP-tjenesten og taushetsplikt fra tidligere erfaringer. Fordommer beskrives som en dom man som forsker trekker før man vet noe mer (Gilje, 2019). For å forhindre at egen forforståelse og fordommer påvirker forskningen i stor grad ble spørsmålene i intervjuguiden eksempelvis holdt så åpne som mulig slik at informantene ikke følte at det var noe riktig og galt svar, men svarte så fritt som mulig. Videre i analysen av datamaterialet ble det forsøkt å legge egen forforståelse til side for å være åpen for innholdet i datamaterialet. Å stille seg fullstendig undrende og åpen til dataanalysen beskrives som uoppnåelig (Gilje, 2019), derfor har jeg gjennom hele prosessen strebet etter å være reflektert og kritisk til egen innflytelse i forskningsprosessen. Bevissthet knyttet til det å være åpen for innholdet i datamaterialet var også særlig viktig ettersom jeg som forsker har monopol på tolkningen av det informantene har sagt (Kvale & Brinkmann, 2015). Derfor kan ubevissthet og mangel på refleksjon føre til en ubalanse i maktforholdet og mistolkning (Kvale & Brinkmann, 2015). I presentasjonen av funnene har det også blitt forsøkt å tydeliggjøre hva som er informantenes egne utsagn og hva som er mine fortolkninger av datamaterialet. Det er gjort ved å skille ut råmaterialet i kursiv og eget avsnitt.

Selv om målet med de kvalitative semi-strukturerte intervjuene var å oppnå en åpen samtale uten tydelige føringer, beskrives det i teorien som et «asymmetrisk maktforhold» (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 42). Uavhengig av om jeg som forsker er bevisst på asymmetrien, finnes det allikevel strukturelle betingelser ved det semi-strukturerte intervjuet som gjør det utfordrende å oppnå fullstendig åpenhet hos informantene (Kvale & Brinkmann, 2015). Eksempler på strukturelle betingelser jeg som forsker har vært bevisst på er at jeg stiller spørsmålene, velger hvilke spørsmål og utsagn som utvides av oppfølgingsspørsmål og styrer når intervjuet avsluttes. I et forsøk på å jevne ut asymmetrien i maktforholdet ble informantene gitt mulighet til å stille spørsmål i forkant, underveis og avslutningsvis.

4 Presentasjon av funn og drøfting

Det siste steget i en tematisk analyse er å skrive ut og presentere funnene. Det påfølgende kapittelet presenterer funnene fra analyseprosessen, før de drøftes opp mot teori for å undersøke oppgavens problemstilling. I presentasjonen vil informantenes utsagn siteres ordrett fra transkripsjonsarbeidet og analyseskjemaene. For å tydeliggjøre hva som er direkte sitat og tolkninger vil informantenes utsagn siteres i kursiv og i eget avsnitt.

For å skille mellom informantene benyttes navnene PP-rådgiver 1, PP-rådgiver 2 og PP-rådgiver 3.

4.1 Kunnskap om taushetsplikt

Dette delkapittelet tar for seg informantenes kunnskap og beskrivelser av taushetsplikten i egen arbeidshverdag og praksis. I begrepet kunnskap ligger den forståelsen eller innsikten informantene har av taushetsplikten. Delkapittelet vil presentere informantenes kunnskap om eget lovverk og handlingsrom, i tillegg til kunnskap om andre instanser sine lovverk og handlingsrom.

4.1.1 Lovverket og handlingsrom

Alle instanser som inngår i forvaltningen, må forholde seg til forvaltningslovens bestemmelser om taushetsplikt. PP-tjenesten taushetsplikt reguleres av forvaltningsloven. PP-rådgiveres kunnskap om og kjennskap til lovverket vil kunne påvirke det tverrfaglig samarbeidet de er pliktige til å delta i. Funnene viser at PP-rådgiverne er bevisste på eget lovverk slik PP-rådgiver 2 beskriver:

Jeg vet jo hvor jeg har taushetsplikt og ikke.

Hun uttrykker at det er tydelige rutiner for innhenting av informasjon og deling av taushetsbelagte opplysninger, som gjør henne trygg på at hun håndterer lovverket på riktig måte. I likhet forklarer også PP-rådgiver 1 at hun ikke opplever det som utfordrende med taushetsplikten når det går på informasjonsdeling fra PP-tjenesten til eksempelvis barnehage, barnevern eller helse.

PP-rådgiver 3 har samme oppfatning av at det er tydelig for henne når taushetsplikten er gjeldende i det tverrfaglige samarbeidet. Samtidig fremkommer det at hun har opplevd noe

usikkerhet og tolket lovverket strengere enn nødvendig før handlingsrommet og bestemmelsene ble drøftet på PP-kontoret. PP-rådgiver 3 belyser det på følgende måte:

Altså barnehagen har jo på en måte, de er jo underlagt det samme lovverket som oss... Vi hadde en drøft på det nettopp... Jeg har vært redd for å bruke navn når vi har drøftet førtilmeldingssak og sånn. Men det er jo ingen, ehm ingen regler på. Altså vi er underlagt det samme. Så der føler jeg på en måte ikke at jeg har noen sperre... med tanke på taushetsbelagt informasjon da.

Sitat over viser at PP-rådgiver 3 har kunnskap om hvordan bestemmelsene i forvaltningsloven gjelder for både PP-tjenesten og barnehageansatte. Hun forklarer at informasjonsdelingen gjøres enklere ettersom PP-tjenesten og barnehagen er instanser som begge reguleres etter forvaltningsloven. PP-rådgiver 2 på sin side uttrykker frustrasjon over manglende informasjon fra barnehagen og at hun ikke mottar nødvendig informasjon før lengre ut i samarbeidet. Hun mener det er taushetsplikten som står i veien.

Videre fremkommer det at samtlige rådgivere er tydelige på at ulike instanser reguleres av ulike lovverk. Samtlige av informantene beskriver helsetjenesten og barnevernstjenesten sine lovverk som mer utfordrende å forholde seg til når det kommer til taushetsplikt ettersom de er forskjellige fra forvaltningsloven. Særlovene som gjelder helsetjenesten og barneverntjenesten har bestemmelser som er strengere enn hva som gjelder PP-rådgiverne. PP-rådgiver 1 beskriver det slik:

Det er litt ulik taushetsplikt om du jobber på helse eller om du jobber i, innenfor PPT... Graden kan være litt streng... Men det er mange ganger at fra helse og barnevern til barnehage eller til PPT så er det mange mer, flere sånn stengsler.

Ulikheten i lovverket oppleves for henne som en stengsel og større hindring enn i eget lovverk og innad i samme instans. Både PP-rådgiver 2 og PP-rådgiver 3 påpeker at helsetjenesten og barneverntjenesten sin taushetsplikt er strengere enn PP-tjenesten sin og at det kan føre til usikkerhet rundt om informasjon blir delt. PP-rådgiver 2 beskriver det som følger:

Hvis jeg skal ringe med helse så må jeg alltid innhente samtykke fra foreldre og

foresatte og de spør alltid når jeg ringer «Har du samtykke?». Så de er veldig sånn tydelige på at jeg ikke kan snakke med deg hvis du ikke bekrefter at du har samtykke, og noen ganger så vil de dobbeltsjekke at det er samtykke før vi drøfter saken.

PP-rådgiver 3 deler liknende erfaringer, men fokuserer på at hun opplever at helsetjenesten er usikre på hvilken informasjon som kan deles og ikke. Hun tror det kan være manglende eller lite effektive rutiner hos instansene som er årsaken. I tillegg anerkjenner hun at hun nok kan for lite om de andre instansene sitt lovverk.

4.1.2 Drøfting

Informantene uttrykker gjennomgående at de har kunnskap om og en forståelse av eget lovverk. Kunnskap om taushetsplikt er en forutsetning for å lykkes med informasjonsdeling og følgelig det tverrfaglige samarbeidet (Justis- og beredskapsdepartementet, 2023; Glavin & Erdal, 2022). PP-tjenestens tosidige mandat som sakkyndig instans og arbeid med kompetanse- og organisasjonsutvikling krever et tverrfaglig samarbeid med både barnehage og andre instanser som helsetjenesten og barneverntjenesten (Caspersen et al., 2023).

En påvirkende faktor i det tverrfaglige samarbeidet er informasjonsdeling mellom instansene for å unngå uklarhet og misforståelser (Altmann & Paulsrud, 2023). Det kan derfor anses som særlig viktig at informantene erfarer at de forstår taushetspliktens bestemmelser og hvilken rolle PP-rådgiveren har i informasjonsdelingen. Dette ses igjen i den strukturelle rammen hvor det påpekes at samarbeidende team kun vil arbeide effektivt når alle samarbeidspartene besitter forståelse og kunnskap som rustet dem til å utføre arbeidsoppgavene (Bolman & Deal, 2021). Allikevel kan informantenes opplevde kunnskap om taushetsplikten se ut til å være varierende i graden av riktighet ettersom det er ulikheter i hvordan kunnskapen beskrives og den enkeltes evne til å forstå lovverket. Det er også viktig å påpeke at kunnskap som teori i seg selv ikke er nok for å sikre et godt tverrfaglig samarbeid og at anvendelse av teori i praksis er essensielt (Nooteboom et al., 2021). Informantene peker på rutiner som en del av en større helhet. Rutine, i tillegg til utvikling av en kultur for kompetanseutvikling og retningslinjer, er essensielt for å påse at en instrumentell forståelse av taushetsplikten også kan anvendes i praksis (Tveitnes & Stokke, 2022).

En forutsetning for å oppnå godt tverrfaglig samarbeid er kjennskap til mandat og handlingsrom (Prop. 73 L (2016-2017)). Informantene uttrykker kort og konsist at de vet når

taushetsplikten gjelder for dem. Samtidig gir to av dem ingen eller få konkrete eksempler eller henvisninger til lovverket, som kan bekrefte eller avkrefte kunnskapen de har om egen taushetsplikt. En forklaring kan være at informantene i praksis har en god og fullverdig forståelse av eget handlingsrom og utøver en praksis som er i tråd med dette, uten å ha et bevisst forhold til det. Tanken ses igjen hos Schon (1983) som forklarer at en profesjonsutøver kan ha hatt et bevisst forhold til kunnskapen tidligere, men som etter gjentatt bruk har blitt automatisert og en innøvd kunnskap. Følgelig kan det være utfordrende å si om informantene besitter denne kunnskapen eller om det er et kunnskapshull knyttet til egen taushetsplikt. Uavhengig av om kunnskapen er automatisert eller ikke anses det som hensiktsmessig å foreta løpende og kontinuerlige avklaringer for å sikre kvalitet i hver avgjørelse og imøtekomme barnets utvikling og behov (Nooteboom et al., 2021). Tanken ses også i den strukturelle fortolkningsrammen, som peker på at tydelige strukturer og avklaring av mandat er essensielt for effektivt og hensiktsmessig arbeid i ei gruppe eller en organisasjon (Bolman & Deal, 2021).

Kunnskap om regelverket som regulerer de andre instansene PP-tjenesten samarbeider med, kan påvirke det tverrfaglige samarbeidet på samme måte som kunnskap om eget lovverk. Informantenes kunnskap om samarbeidsinstansene sitt lovverk og taushetsplikt kommer tydeligere til syne som konkrete erfaringer og opplevelser i praksis.

En av informantene beskriver vanskeligheter med informasjonsflyten fra barnehagen. Hun opplever at hun i noen tilfeller ikke har fått nødvendig informasjon før på et seinere tidspunkt i samarbeidet, noe som har påvirket videre arbeid med tiltak og vurderinger av behov. Hun mener at det er taushetsplikten som er hindringen for at informasjonen deles. Taushetsplikten til både barnehageansatte og rådgivere i PP-tjenesten reguleres av forvaltningsloven (Fvl, 1967). Lovverket åpner opp for deling av taushetsbelagt informasjon i saker hvor samarbeid mellom organer er nødvendig (Forvaltningsloven – Fvl, 1967, § 13 b første ledd nr. 1). Samtidig skal det foretas en vurdering av om behovet for innsyn eller opplysninger veier tyngre enn å ikke dele (Justis- & Beredskapsdepartementet, 2023). Følgelig kan det i dette tilfelle være at informanten ikke besitter tilstrekkelig kunnskap om deling av taushetsbelagt informasjon mellom organer som faller inn under forvaltningsloven. På den andre siden kan bruk av skjønn ofte føre til variasjon i beslutninger (Øverbye, 2023). Det kan derfor tenkes at den barnehageansatte på bakgrunn av skjønnsmessige vurderinger har funnet det lite hensiktsmessig å dele opplysningene til tross for åpningen i lovverket og til tross for PP-

rådgiverens forventning om informasjonsdeling. Uavhengig av årsaksforklaringen fører mangelen på informasjon til frustrasjon hos informantene.

En annen utfordring med mangel på kunnskap om taushetsplikten i lovverket kan være at lovverket tolkes strengere enn hva reglene tilsier. Det kan føre til frustrasjon, påvirke informasjonsdelingen og den faglige utviklingen (Nooteboom et al., 2021). Som et resultat av mangel på nok kunnskap om lovverket beskriver en av informantene at hun nylig ble bevisst på at lovverket var tolket for strengt. Hun anerkjenner videre at hun nok kan for lite om de andre lovverkene. Utfordringene som informantene beskriver i sine intervjuer løftes frem i både styringsdokumenter og veiledere som peker på manglende kunnskap om taushetsplikten hos yrkesutøver (Justis- & Beredskapsdepartementet, 2023; St. Meld. 6 (2019-2020)).

Kvaliteten på det tverrfaglig samarbeidet påvirkes av yrkesutøveres forståelse av taushetsplikten bestemmelser for både dem selv og andre samarbeidsinstanser (Altmann & Paulsrud, 2023, s. 27). Mangel på kunnskap og kjennskap til lovverket kan som nevnt påvirke samarbeidet i negativ forstand. Det er derfor tenkelig at det er nødvendig med økt fokus på innholdet i de ulike lovverkens bestemmelser om taushetsplikten. Økt faglig fokus kan være hensiktsmessig ettersom det fører til en felles forståelse å jobbe ut ifra (Bolman & Deal, 2018) av lovverket som skal forvaltes. En felles forståelse vil videre kunne føre til et mer effektivt tverrfaglig samarbeid ettersom team som lykkes kjennetegnes av tjenesteytere med den nødvendige erfaringen og kunnskapen (Bolman & Deal, 2021).

Informantene opplever at helsetjenesten og barneverntjenesten kan være usikre på hva som kan deles og ikke. Selv er de tydelige på at de kjenner til at andre instanser reguleres av ulike lovverk og at disse er strengere. Dette ses også i evalueringen av barnevernsreformen, hvor det fremkommer at barnevernet oppleves som for lukket til å oppnå effektivt tverrfaglig samarbeid (Pedersen et al., 2022). Forskning og undersøkelser viser at ulike lovverk gjør det utfordrende å forholde seg til taushetsplikten i samarbeid. NOVA-rapporten (Stang et al., 2013) peker på at tverrfaglige samarbeid fører til en økt mengde regler å forholde seg til, som gjør det utfordrende å holde oversikt over de gjeldende reglene. Liknende beskrivelser ses også i forslaget til ny forvaltningslov, som trekker frem behovet for økt kunnskap om de ulike lovverkene (NOU 2019: 5). Dette samsvarer med samtlige informanters beskrivelser og det kan tolkes som om det er et behov for økt kunnskap hos informantene og samarbeidspartnerne. Manglende kunnskap om hverandres lovverk kan være uheldig for det tverrfaglig samarbeidet ettersom samhandlingen mellom instansene hindres (NOU 2017: 12).

Konsekvensene av brudd på lovverket kan være en annen årsak til at informantene opplever at helsetjenesten og barnevernstjenesten er usikre på hva som kan deles og ikke deles.

Taushetsplikten har til hensikt å beskytte barnene og familiene som det samarbeides om (Glavin & Erdal, 2022; Altmann & Paulsrud, 2023). Et eventuelt brudd på taushetsplikten kan føre til strafferettslige konsekvenser i form av bot eller fengsel (Straffeloven – strl, 2005, §§ 209-210). Litteratur viser også at brudd på taushetsplikten kan føre til skepsis og tap av tillit mellom tjenesteytere og tjenestemottaker (Altmann & Paulsrud, 2023). Som et resultat kan det derfor tenkes at tjenesteyterne er forsiktige med å dele informasjon.

4.2 Holdninger til og faglig fokus på taushetsplikten

De påfølgende avsnittene tar for seg informantenes holdninger til taushetsplikten i det tverrfaglig samarbeidet PP-tjenesten er en del av. I tillegg belyses informantenes erfaringer med taushetsplikten som faglig fokus på PP-kontoret.

4.2.1 Holdninger til taushetsplikten

Som profesjonsutøver og rådgiver i PP-tjenesten vil egne holdninger være med å påvirke hvordan praksis utøves. Derfor vil PP-rådgivernes holdninger til taushetsplikten kunne påvirke det tverrfaglige samarbeidet de er en del av. Informantene uttrykker ulike holdninger til taushetsplikten. Alle informantene påpeker at de opplever taushetsplikten som utfordrende å forholde seg til, men det er ulikt om det kommer til uttrykk som en enkeltopplevelse eller en holdning til taushetsplikten generelt. PP-rådgiver 2 beskriver det slik:

Det som gjøre at det (tverrfaglig samarbeid) blir vanskelig, det er for eksempel taushetsplikt, ehm som kan stå i veien for, for et samarbeid noen ganger. Den (taushetsplikten) er litt problematisk synes jeg. Vår opplevelse er at det er et hinder, og det er taushetsplikten. Noen ganger synes jeg taushetsplikten står i veien.

PP-rådgiver 2 sine holdninger til taushetsplikten uttrykker i stor grad at den er problematisk og et hinder i det tverrfaglige samarbeidet. Hun forklarer at taushetsplikten vanskeliggjør det tverrfaglige samarbeidet. Hun uttrykker egne holdninger som «vi», noe som kan tolkes som om hun opplever at det er en generell holdning innad i hennes team på PP-kontoret eller de instansene hun samarbeider med.

Selv om hun er tydelig på at taushetsplikten kan være en hindring, viser PP-rådgiver 2 i tillegg en mer positiv holdning. Hun minner på hvorfor taushetsplikten er til stede i lovverket og forklarer at den oppleves som viktig i egen praksis på følgende måte:

Det er viktig at man ikke snakker om saker, barn, familien med mennesker man ikke skal drøfte den saken med.

En liknende tanke ses også hos PP-rådgiver 1:

Det er viktig... Fordi vi skal beskytte noen.

Til tross for tanker om at taushetsplikten er utfordrende i praksis, anerkjenner hun dens hensikt og den grunnleggende rettigheten barnet og familiene har til beskyttelse.

4.2.2 Faglig fokus

En forutsetning for utvikling og bevissthet rundt egen praksis er et faglig fokus som åpner opp for refleksjon og deling av erfaringer. Alle informantene forteller om fagdager, kurs og kompetanseløft både internt i PP-kontoret og i samarbeid med andre instanser. Fokuset er ofte på hvordan de ulike partene kan samarbeide på en mer effektiv måte og å bli bedre kjent med hva hver instans gjør. Det fremkommer at det er lite fokus på taushetsplikten i teori og praksis. PP-rådgiver 1 illustrerer det slik:

Jeg har hatt noen kurser om taushetsplikten ... jeg har noen forståelse av det. Det er en god del år siden, og etter at jeg begynte å jobbe i PP-tjenesten så har det ikke vært noen felles tematikk på det. Jeg vet ikke når kontoret sist hadde en gjennomgang av det (taushetsplikten).

Hun forklarer at hun har jobbet ved PP-kontoret i 4 år uten at hun kan huske at taushetsplikten har vært et faglig fokus. En liknende opplevelse av manglende fokus på og diskusjon av taushetspliktens handlingsrom beskriver også PP-rådgiver 2:

Det gjør vi veldig lite. Det hende jo at det litt sånn tilfeldig kommer opp kanskje litt mer sånn frustrasjon da.

PP-rådgiver 3 har samme opplevelse av at taushetsplikten sjeldent er tema i fagteamet eller på PP-kontoret, men forteller at taushetsplikten nylig har vært drøftet i sammenheng med saksdrøft. I tillegg til at hun gjennom drøftingen har blitt bevisst på når taushetsplikten gjelder og ikke gjelder, beskriver hun også det etiske i det. PP-rådgiver 3 forklarer det slik:

Så er vi litt sånn forsiktig innad i fagteam. Å drøfte på NN grunnlag. Det handler jo også om at vi bor i en liten kommune, og det er ikke nødvendig at alle vet alt om alle. Så har vi gjerne sånn NN-drøft der det ikke blir brukt navn, men at man kan drøfte på sak allikevel. Det er jo egentlig ikke regulert i lovverket sånn sett. Egentlig har vi lov til å drøfte, men det er noe med etikken opp det også da.

Hun beskriver at selv om lovverket åpner for drøfting som ikke er anonym med barnehage eller innad i et team, så hender det drøftingen holdes anonym fordi kommunen er liten og alle kjenner alle.

Behovet for mer kunnskap og tydeligere faglig fokus på taushetsplikten kommer til syne hos samtlige informanter. Alle påpeker at tematikken bør snakkes mer om og løftes frem i større grad enn de opplever at det gjøres i deres fagteam og på PP-kontoret som helhet. PP-rådgiver 3 sier at det er fint å få spørsmål om taushetsplikten fordi det oppleves som bevisstgjørende i seg selv. Hun vil drøfte det med kollegaer for å undersøke hvordan utfordringene som beskrives blir løst og hvordan taushetsplikten håndteres i det tverrfaglige samarbeidet. PP-rådgiver 2 oppsummerer tematikken på følgende måte:

Taushetsplikten, det er liksom så lite samtidig som det er så stort. Man har den og man snakker lite om det, men man burde snakke litt mer om hva det egentlig innebærer. Vi burde sikkert diskutert det i større grad enn det vi gjør.

PP-rådgiver 1 reflekterer over hvordan det manglende fokuset kan ha en negativ innvirkning på praksis og viser til tanker om hvordan hun tror økt kunnskap og faglig fokus kan være positivt. Hun uttrykker det slik:

Så når et tema ikke er belyst og løftet opp, så kan det fort være at da, da stiller seg heller ikke noen sånn, da blir det litt lite sånn problemer, ehm spørsmål rundt

problemstillinger som kunne vært aktuelle, og som kunne vært med på å eventuelt rive noen hindre, eller åpne opp noen nye grunder.

PP-rådgiver 2 reflekterer også over hvordan økt bevissthet og kunnskap kan være positivt for egen praksis og det tverrfaglig samarbeidet. Hun beskriver det på følgende måte:

Kanskje noe vi kunne tatt inn i de tverrfaglige samarbeidene. For da kan jo også de forskjellige tjenestene si noe om hva de kan dele og ikke. Jeg tror vi kan få en bredere forståelse av hva som er opprettholdende faktorer for barnets utfordringer da.

Informanten peker på at hun tror økt fokus på taushetsplikten i form av forventningsavklaring og tydelig kommunikasjon i samarbeidet med ulike instanser, kan bedre forståelsen av barnas behov og utfordringer. Det eksisterer dermed enighet blant informantene at økt bevissthet og kunnskap kan ha en positiv påvirkning på samarbeidet.

4.2.3 Drøfting

Funnene viser at PP-rådgiverne generelt sett har en negativ holdning til taushetsplikten. Taushetsplikten beskrives som en hemmende faktor i det tverrfaglige samarbeidet. I NOVA-rapporten (Stang et al., 2013) pekes det på at holdningene til taushetsplikten påvirkes av tjenesteyteres tidligere erfaringer med å anvende lovverket og ikke lovverkets bestemmelser om taushetsplikt. Funnene aktualiseres også i den symbolske fortolkningsrammen hvor kultur og holdninger påvirker oppnåelsen av de overordnede målene (Bolman & Deal, 2021). Det betyr at ettersom PP-rådgiverne i stor grad uttrykker negative opplevelser med taushetsplikten i sitt tverrfaglige samarbeid, kan deres egne holdninger påvirkes i negativ retning. Som et resultat kan det tverrfaglige samarbeidet forringes ettersom holdninger kan påvirke viljen og evnen til å dele informasjon uavhengig av om det finnes handlingsrom (Altmann & Paulsrud, 2023).

Videre i intervjuene fremkommer det at PP-rådgiverne opplever de ulike lovverkene som utfordrende å forholde seg til og til hinder for samarbeidet. I lys av PP-tjenestens tosidige mandat og deltakelse i tverrfaglig samarbeid vil PP-rådgiverne måtte forholde seg til både eget lovverk, i tillegg til særlovene som regulerer barneverntjenesten og spesialisthelsetjenesten (Forvaltningsloven-fvl, 1967; Barnevernsloven - bvl, 2005; Helse- og

omsorgstjenesteloven - hol, 2011). I praksis betyr det at PP-rådgiverne bør og skal ha kjennskap til taushetspliktens bestemmelser i tre ulike lovverk.

Kjennskap til eget og andres handlingsrom er en forutsetning for å skape tillitsfulle relasjoner og oppnå et godt tverrfaglig samarbeid (Nooteboom et al., 2021; Justis- og beredskapsdepartementet, 2023). Bruk av beskrivelsene i lovverket krever tolkning og bruk av skjønn (Altmann & Paulsrud, 2023). Følgelig vil et utfordrende aspekt være at hver samarbeidspartner eller samarbeidsinstans vil kunne tolke lovverkets beskrivelser på noe ulik måte. Ulik tolkning fører til forskjellig bruk av lovverket, noe som kan føre til usikkerhet i utøvelsen av sitt mandat (Caspersen et al., 2023). Det kan derfor antas at individuell tolkning og bruk av skjønn gjør at PP-rådgiverne opplever taushetsplikten som utfordrende og følgelig danner seg negative holdninger. PP-rådgiverne som anvender forvaltningslovens bestemmelser om taushetsplikten, har ikke nødvendigvis samme forutsetninger til å forstå lovverket som en jurist har. Det kan derfor være fordelaktig at tjenesteytere nyttiggjør seg av veiledere og andre styringsdokumenter i tolkningen og forvaltningen av lovverket. Disse har til hensikt å gjøre det enklere å forstå innholdet og navigere i lovverket (Justis- og beredskapsdepartementet, 2023). I funnene kommer det ikke tydelig frem i hvilken grad PP-rådgiverne benytter seg av skjønn, styringsdokumenter og veileder for å tolke lovverket, eller om de har kjennskap til ressursene.

Allikevel peker de på at taushetsplikten i liten eller ingen grad er et faglig fokus på de aktuelle PP-kontorene. Taushetsplikten er sjeldent eller aldri tematikk hos ledelsen. Holdningene til ledelsen i en instans påvirker i stor grad de ansatte sine holdninger og deres kvalitet på arbeidet (Utdanningsdirektoratet, 2021). En liknende tanke ses i den symbolske fortolkningsrammen som peker på at lederen betraktes som et forbilde og eksempel (Bolman & Deal, 2021). På den måten kan en leder som har et bevisst forhold til taushetsplikten og kjennskap til lovverket, kunne ha positiv innvirkning på PP-rådgivernes tverrfaglige samarbeid. På den andre siden kan ledelsen ved manglende kunnskap og bevissthet, ha negative innflytelse på PP-rådgivernes praksis. Det står i kontrast til forventningen om økt samhandling, samordning og kompetanseheving som ses i politiske styringsdokumenter (Prop. 73 L (2016-2017); Meld. St. (2019-2020); NOU 2017: 12). Økt faglig fokus vil være hensiktsmessig ettersom det tilfører PP-rådgiverne nødvendig kunnskap. Ut ifra HR-rammen kan opplevelsen av å bli investert i og å bli myndiggjort ha positiv innvirkning på både organisasjonen, men også det tverrfaglige samarbeidet (Bolman & Deal, 2021).

I både barnevernsreformen (Prop. 73 L (2016-2017)), Stortingsmelding 6 – *Tett på – tidlig innsats* (2019-2020) og *kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis* (Utdanningsdirektoratet, 2022a) tydeliggjøres kommunens ansvar for det tverrfaglige samarbeidet. Det stilles krav til at kommunen står ansvarlig for samordning av barnehage, PP-tjenesten og andre aktuelle instanser. I tillegg plikter kommunen å påse at alle tjenesteyterne besitter den kunnskapen og erfaringen som er nødvendig å inneha for å gjennomføre arbeidsoppgavene og delta i samhandling (Utdanningsdirektoratet, 2022a). Fordeling av ansvar mellom instanser inngår også i kommunens mandat (Prop. 73 L (2016-2017); Meld. St. 6 (2019-2020)). Med andre ord har kommunen det overordnede ansvaret for å skape kultur for samarbeid og kompetanseutvikling. Ut i fra den symbolske fortolkningsrammen kan en felles kultur anses som hensiktsmessig ettersom det har en forenende effekt på de ansatte (Bolman & Deal, 2018). Når informantene gir uttrykk for at taushetsplikten ikke er på dagsorden på PP-kontorene, kan det tyde på at kommunen og ledelsen ikke oppfyller mandatet sitt om å påse at PP-rådgiverne har nødvendig kunnskap for å oppfylle sine oppgaver. Dette samsvarer med den strukturelle fortolkningsrammen hvor det påpekes at strukturene i en organisasjon skal sikre at organisasjonens mål nås (Bolman & Deal, 2021). I PP-tjenesten vil dette være særlig viktig ettersom forskning viser at godt tverrfaglig samarbeid krever tydelige organisering og struktur, samt at forståelse av taushetsplikten kan føre til færre samarbeidsutfordringer (Nooteboom et al., 2021; Altmann & Paulsrud, 2023).

Flere av informantene reflekterte over hvordan økt bevissthet og kunnskap kan ha en positiv innvirkning på egen praksis og det tverrfaglige samarbeidet. PP-rådgiverne peker på at taushetsplikten bør tas med i drøftingen innad på PP-kontoret, i tillegg til de tverrfaglige samarbeidene. Dette for å bevisstgjøre alle partene på hva hver enkelt instans kan dele og ikke. Faglig fokus og refleksjon over egen praksis kan skape større grad av felles forståelse innad i en instans, men også mellom instanser (Nooteboom et al., 2021). PP-rådgivernes refleksjoner om hvordan egen innsats kan påvirke det tverrfaglige samarbeidet samsvarer med fortolkningsrammen knyttet til HR. Det pekes på at både individ og individ, og individ og organisasjon har innflytelse på hverandre (Bolman & Deal, 2018). Det kan være positivt for PP-tjenestens tverrfaglige samarbeid ettersom gapet mellom instansene i større grad viskes ut når alle partene innehar en homogen forståelse av taushetsplikten og hvordan hver instans bidrar til målet om å være ett lag rundt barnet (Prop. 100 L (2020-2021)). Følgelig kan

PP-rådgivernes refleksjoner sies å være i tråd med litteraturens beskrivelser av fordelene med refleksjon over og bevissthet rundt egen praksis.

Videre blir det også gitt uttrykk for at taushetsplikten er positiv når det gjelder å beskytte de involverte. I intervjuene anerkjennes med andre ord taushetspliktens hensikt om å ivareta integriteten til de partene saken gjelder (Glavin & Erdal, 2022). En annen måte de involverte partenes integritet ivaretas på er ved at informantene utviser skjønn i anvendelsen av lovverket (Justis- og beredskapsdepartementet, 2023). Selv om taushetspliktens unntak og eventuelt bruk av samtykke åpner opp for at PP-rådgiveren drøfter saker uten anonymisering, forteller en av informantene at de ofte velger å gjøre det på anonymt grunnlag. Kommunen beskrives som liten, hvor alle kjenner alle. Ved å drøfte på anonymt grunnlag ønsker PP-rådgiveren å verne om barnets og familiens privatliv. Opplevelse av en respektfull relasjon i et samarbeid kan føre til økt tillit mellom partene (Altmann & Paulsrud, 2023). En god relasjon kan også føre til opplevelse av tilfredshet og økt effektivitet (Bolman & Deal, 2021). Som et resultat av PP-rådgiveren sine etiske refleksjoner rundt deling av informasjon er det tenkelig at det kan styrke tillitsforholdene mellom henne og barnet eller foreldrene. Økt grad av tillit anses som en viktig faktor for å oppnå godt tverrfaglige samarbeidet (Nooteboom et al., 2021). Følgelig vil PP-rådgiveren i større grad bidra til å legge til rette for at barnet kan delta i et inkluderende fellesskap.

4.3 Håndtering av taushetsplikt i tverrfaglig samarbeid

I de påfølgende avsnittene belyses håndteringen av taushetsplikt i tverrfaglig samarbeid. Mer spesifikt vektlegges bruken av samtykke for å oppnå informasjonsdeling på tvers av instanser. I tillegg pekes det på informantenes erfaringer med hvordan håndteringen av taushetsplikten kan bidra til muligheter og utfordringer i det tverrfaglige samarbeidet PP-tjenesten er en del av.

4.3.1 Samtykke

For ansatte i PP-tjenesten som har mål om å utvikle kompetanse i organisasjoner, samt utføre sakkyndige vurderinger av barn og elever sitt behov for spesialpedagogisk hjelp eller spesialundervisning, er informasjonsdeling og informasjonshenting nødvendig. Innhenting av samtykke fra den saken gjelder er en av måtene det åpnes for informasjonsdeling utover taushetspliktens bestemmelser. Alle informantene nevner umiddelbart bruk av og innhenting

av samtykke når det snakkes om taushetsplikt i det tverrfaglig samarbeidet. Samtlige opplever rutinene for innhenting av samtykke som gode og tydelige. PP-rådgiver 3 beskriver rutinen på følgende måte:

Nå har jo vi noen voldsomme greier med samtykkeskjema og sånn. Slik at når vi starter på en sak hos oss, en individsak, så fyller foreldre ut samtykke for utveksling av informasjon der det på en måte er å krysse av hvilke instanser vi får utvekslet informasjon med. Som regel så krysser det jo av hele bøtteballetten, og så er det noen som er litt usikre på om de skal krysse av barnevernet også. Så vi har på en måte en gode rutiner på det.

PP-rådgiver 2 benytter også samtykkeskjema for skriftlig samtykke, men forklarer at hun etterspør samtykke basert på hva hun anser som hensiktsmessig. Avhengig av hver enkelt sak kan eksempelvis kun barnehage og helsestasjon være relevant, og andre tilfeller hvor også BUP og habiliteringstjenesten er viktige instanser å innhente informasjon fra.

I tillegg til innhenting av skriftlig samtykke forklarer PP-rådgiver 1 at hun også kan benytte seg av muntlig samtykke i første omgang, før hun spør om skriftlig samtykke. Hun beskriver prosessen slik:

Det er jo først og fremst at vi ber alltid om innhenting av samtykke. Vi tar det gjerne sånn som du gjør nå, spør gjerne muntlig noen ganger. Så har vi alltid litt sånn skriftlig samtykke når vi skal gå for eksempel ut i og jobbe med hele barnegrupper eller enkeltindivider, så er det alltid krav om å innhente samtykke.

Hun beskriver også at hvis saken drøftes anonymt med eksempelvis barnehagepersonell, innhentes ikke samtykke fordi det ikke er fare for at identifiserende opplysninger blir tilgjengelig for henne.

PP-rådgiver 3 forklarer ytterligere at samtykke gjerne kan være innhentet tidligere enn en ved henvisning av individsak til PP-tjenesten:

Nå er vi på banen før vi faktisk får meldingene på disse individsakene ... så da har jeg gjerne innhentet samtykke til drøft med helsestasjonen... for å få litt mer bilde, eller

bredere bilde på situasjonen. Høre litt hvordan det har vært på kontroll og om det er noe helsestasjonen har uroet seg for også da.

Informanten jobber mye med forebygging og veiledning i ulike barnehager med mål om å være i forkant og før det er behov for individuell henvisning til PP-tjenesten. Da innhentes samtykke så fort de deltar i noen form for samarbeid, veiledning eller rådgivning og iverksetting av tiltak av barnehagepersonell, foreldre eller barn.

4.3.2 Informasjonsdeling

Taushetsplikten legger føringer for når og hvordan informasjon kan deles. Informantene opplever i all hovedsak at taushetsplikten hindrer effektiv informasjonsdelingen, som kan være til hinder for iverksetting av gode og effektive tiltak. Manglende informasjonsdeling også kan ha negativ påvirkning på det tverrfaglige samarbeidet og samordningen, som går utover vurderingen av barnets beste. Det har også eksempelvis ført til at tjenesteytere fra ulike instanser er inne og jobber med ulike tiltak og veiledning hos samme barn, uten at andre samarbeidspartnere er klar over det. PP-rådgiver 2 beskriver konsekvensene av manglende informasjonsdeling slik:

«Det er problematisk at vi sitter på hver vår tue og ehm ikke snakker sammen... Og det har vi tatt opp flere ganger, og det er jo det som er målet vårt også, at vi ikke skal på en måte, det skal ikke være sånne siloer, vi skal jobbe sammen».

Samtidig beskrives bruk av samtykke som en mulighet for å dele informasjon fra PP-tjenesten, samt motta og innhente informasjon fra andre instanser, foresatte og barn eller elev. PP-rådgiver 2 og 3 uttaler seg ikke konkret om hvilke muligheter de har for informasjonsdeling utover at samtykke benyttes for å jobbe rundt den lovpålagte taushetsplikten. PP-rådgiver 1 beskriver det slik:

Hvis du først har fått innhentet samtykke og kan få lov til å prate fritt mellom de ulike samarbeidsinstansene, så har vi en god mulighet til å dele med det som er nødvendig informasjon for saken. Det åpner opp for mulighet til å, til å komme mer i posisjon til å hjelpe når det er veldig viktig.

PP-rådgiver 1 nevner videre at strukturen og organiseringen av møtepunktene til de ulike instansene kan ha noe å si for opplevelsen av informasjonsdelingen og taushetsplikten «styrke». Erfaringene er at det er god mulighet for informasjonsdeling og at taushetsplikten ikke oppleves som en hindring når det tverrfaglige samarbeidet foregår som fysiske møter, men at det kan være utfordrende når tjenesteyterne behandler samme sak på egne kontorer.

4.3.3 utfordringer

Det finnes flere ulike faktorer som kan påvirke det tverrfaglige samarbeidet i positiv og negativ retning. Informantene erfarer at taushetsplikten kan gjøre kommunikasjonen og informasjonsdelingen utfordrende i samarbeidet. Særlig den varierende graden av taushetsplikt trekkes frem som en påvirkende faktor. PP-rådgiver 1 gir et eksempel fra egen praksis:

Vi kan møte på barn med symptomer og vansker. Bære sånn symptomer, være symptomfører av noe annet vanskeligere enn som så. Og som da kanskje politi, eller barnevern eller helse bør, eller som kanskje mest sannsynlig sitter på noe som vi ikke vet fordi vi heller ikke får den informasjonen da. Det er noen instanser som sitter på opplysninger som de ikke av taushetsplikten grad da kan dele med ehm, ikke ehm altså, ja ikke kan dele, ikke deler med andre etater, andre samarbeidspartnere igjen.

Informanten beskriver at det kan være utfordrende å vurdere barnets behov og barnets beste ut ifra de tilgjengelige opplysningene når det oppleves som at det er noe annet bakenforliggende som ikke er tilgjengelig på grunn av taushetsplikten. Det kan være enklere å få informasjon der det er synlige vansker eller symptomer, men mer utfordrende når det er symptomer eller informasjon som ikke er direkte synlig. I et forsøk på å få så mye informasjon som mulig benyttes inntakssamtaler med foreldre, barnesamtaler i noen tilfeller og ellers observasjon av barnet. PP-rådgiver 2 beskriver liknende erfaringer fra praksis hvor hun kun kan gå ut ifra de synlige symptomene og den tilgjengelige informasjonen, noe hun beskriver som utfordrende. I intervjuene uttrykker PP-rådgiver 2 det på følgende måte:

De symptomene trenger ikke å stemme med det vi tenker hvis det foregår andre ting i familien som vi ikke vet om på grunn av taushetsplikten. Og da vil, vi kan jo sette inn feil tiltak rett og slett... Hvis vi hadde visst hva som egentlig foregår, kunne vi jo tenkt

*annerledes rundt saken og kanskje hjulpet barnet på en bedre måte enn vi får til.
Fordi vi ikke vet.*

PP-rådgiver 2 beskriver en situasjon i praksis som gjør henne usikker på om tiltakene som iverksettes er de riktige på grunn av en opplevelse av mangel på informasjon. Også PP-rådgiver 3 gir uttrykk for at det mangler informasjon:

Det jeg sitter og føler på er at det ofte mangler informasjon da.

Informanten forklarer at hun ofte opplever at hun gir ut mye informasjon til de ulike instansene som deltar i samarbeidet, men at hun selv får lite tilbake. Spesielt fra barneverntjenesten og helsetjenesten. Taushetsplikten blir ofte bruk som en begrunnelse for den informasjonen hun ikke får, men hun sier hun er usikker på om det også kan være mangel på informasjonsflyt generelt.

En annen hindring taushetsplikten fører meg seg er usikkerhet rundt hva som er samtykket til og hvem samtykket gjelder. PP-rådgiver 3 opplever det som særlig utfordrende i spesialisthelsetjenesten. Hun har opplevd uheldige situasjoner der foreldre har samtykket til deling av informasjon fra spesialisthelsetjenesten til PP-rådgiver uten at informasjonen har blitt delt. Hun tror det skyldes ulik digital organisering og beskriver det slik:

Det er veldig vanskelig innen spesialisthelsetjenesten... fordi de jobber med helseplattform og helt andre ehm programvarer og system enn det vi gjør da.

Både PP-tjenesten, barnehage og helsestasjon benytter samme digitale plattformer i den aktuelle kommunen, noe som gjør tilgangen og deling av informasjon enklere.

4.3.4 Drøfting

I intervjuene fremkommer det at samtlige informanter opplever at de har gode rutiner og standardiserte prosedyrer på innhenting av samtykke, som åpner opp for innhenting av informasjon slik at de kan utføre sitt mandat som sakkyndig instans. Håndteringen av taushetsplikten i det tverrfaglige samarbeidet kan som sett påvirkes av tjenesteyternes kunnskap og kjennskap til regelverket. En av måtene det kan jobbes rundt taushetsplikten på i tverrfaglig samarbeid er ved bruk av samtykke. Samtykke beskrives som et av tilfellene i

lovverket hvor taushetsplikten bortfaller og ses i både barnehageloven (bhl, 2005, § 32) og forvaltningsloven (fvl, 1967, 13 a nr. 2). Barnehagen skal alltid innhente samtykke fra foreldrene før det henvises til PP-tjenesten ettersom deres samarbeid ikke er regulert i barnehageloven (Barnehageloven – bhl, 2005, § 32). I tillegg skal PP-tjenesten alltid innhente samtykke ved oppstart på sak. I tilfeller hvor det drøftes eller veiledes på anonymt grunnlag med barnehagene innhentes ikke samtykke da det ikke er fare for at personopplysninger eller personlige forhold deles. Dette er som sett i tråd med lovverket (Forvaltningsloven -fvl, 1967, § 13 a nr. 2). Informantenes klarhet over bruk av samtykke for innhenting av informasjon samsvarer med lovverkets beskrivelser av taushetsplikten, noe som tyder på at de besitter adekvat kunnskap knyttet til dette. Følgelig kan det også tenkes at bevisstheten om samtykke som fremkommer hos informantene gjør dem i bedre stand til å oppfylle forventningene og kravene om tidlig innsats og kompetanse- og organisasjonsutvikling i barnehagene (Prop. 73 L (2016-2017); Meld. St. 6 (2019-2020); Barnehageloven - bhl, 2005, § 33).

Samtidig ses funn som står i motsetning til de tidligere funnene om PP-rådgivernes kunnskap om taushetsplikten og samtykke, hvor det kan tolkes som at de opplever å ha oversikt på gjeldende bestemmelser. I denne delen av funnene ses noe usikkerhet hos PP-rådgiverne. Usikkerheten er knyttet til hva som er samtykket til og hvem som har hvilke samtykker av samarbeidsinstansene. Eksempelvis beskrives situasjoner hvor foreldrene har samtykket til informasjonsdeling fra spesialisthelsetjeneste til PP-tjenesten uten at informasjon har blitt delt. Informanten peker på at hun tror problemet er bruken av ulike digitale plattformer i oppvekst og spesialisthelsetjenesten. Med andre ord benytter barnehage, PP-tjenesten og helsesykepleiere samme plattform i den aktuelle kommunen. Spesialisthelsetjenesten har egen plattform og dermed ikke samme tilgang på opplysninger om gjeldende samtykke som de andre samarbeidsinstansene. Ut ifra den strukturelle fortolkningsrammen (Bolman & Deal, 2021) vil en slik strukturering av digitale plattformer være lite hensiktsmessig da strukturen bør formes med utgangspunkt i de oppgavene som skal utføres.

En forutsetning for å innhente samtykke er å avklare hvilken informasjon som deles og med hvem informasjonen deles (Justis- & Beredskapsdepartementet, 2023). Avklaringen skal gjøres i det samtykket gis. Sånn sett kan det stilles spørsmål ved om usikkerheten er et uttrykk for manglende kommunikasjon mellom de ulike samarbeidsinstansene. En eventuell mangel på kommunikasjon samsvarer ikke med etterspørselen og forventningene om samhandling og samordning som ses i PP-tjenestens mandat og Barnevernsreformen

(Barnehageloven – bhl, 2005, §33; Prop. 73 L (2016-2017)). Allikevel kan det tenkes at de ulike plattformene vanskeliggjør samhandlingen som PP-tjenesten er involvert i. Samtidig er det i all hovedsak PP-rådgivernes og de andre tjenesteytneres oppgave å sikre ettersom godt tverrfaglig samarbeid avhenger av kjennskap til handlingsrommet (Nooteboom et al., 2021).

PP-rådgiverne uttrykker utelukkende positive holdninger til samtykke og den muligheten det gir for å prate fritt mellom de ulike samarbeidsinstansene. Under intervjuene kommer det frem at til tross for bevisst bruk av samtykke i sitt tverrfaglig samarbeid opplever PP-rådgiverne at de deler mye informasjon, men får lite igjen. Da spesielt fra barnevernstjenesten og spesialisthelsetjenesten. En forklaring på opplevelsen kan være opplysningsplikten og meldeplikten til barnevernstjenesten (Barnevernloven - bvl, 2021, §13-2). Opplysningsplikten innebærer at PP-tjenesten er pliktige til å dele taushetsbelagt informasjon etter forespørsel fra barnevernstjenesten (Altmann & Paulsrud, 2023). Plikten kan derfor føre til en opplevelse av at informantene deler mer informasjon, ettersom barnevernet ikke har en liknende plikt overfor PP-tjenesten. Ingen av PP-rådgiverne nevner derimot pliktene de har overfor barnevernstjenesten, noe som kan tyde på at det ikke er et fokus eller at informantene mangler kjennskap og kunnskap om pliktene. Med henblikk på den strukturelle fortolkningsrammen vil det ikke kun være PP-rådgivernes ansvar å sikre kjennskap til lovverket, men også ledelsen på ulike nivå (Bolman & Deal, 2021). Det samsvarer også med forventningene som ses i det politiske styringsdokumentene hvor kommunene og ledelsen stilles ansvarlig for å påse nødvendig kunnskap for å utføre pålagte oppgaver (Prop. 73 L (2016-2017); Meld. St. 6 (2019-2020); Prop. 100 L (2020-2021)).

Det kan også tenkes at ujevn deling av informasjon skyldes ulikheter i graden av taushetsplikt i forvaltningsloven som regulerer PP-tjenestens taushetsplikt og særlovene som regulerer barnevernstjenesten og spesialisthelsetjenestenes taushetsplikt (Forvaltningsloven -fv1, 1967; Barnevernloven - bvl, 2021; Helse- og omsorgstjenesteloven - hol, 2011). Denne refleksjonen gjør også informantene i sine intervjuer, som bekrefter at de har kjennskap til den strengere taushetsplikten. Det kan derfor tyde på at de forventer en likeverdig deling av informasjon på tvers av samarbeidsinstansene, til tross for ulik taushetsplikt. Ut ifra den strukturelle rammen kan det derfor antas at PP-rådgiverne derfor har en jeg-tanke med fokus på egne arbeidsoppgaver i samarbeid og nedprioriterer følelsen av vi (Bolman & Deal, 2018).

Funnene viser at informantene sitter med erfaringer av at det er utfordrende å gjøre en god barnets beste vurdering når de opplever å mangle informasjon. PP-rådgiverne gir uttrykk for at det er vanskelig å vite om tiltakene som iverksettes er de riktige og vil være til barnets beste ettersom de ofte tar utgangspunkt i synlige symptomer. De opplever med andre ord at det ofte er «usynlige» symptomer som påvirker barnet, men som de ikke har kjennskap til. Essensen i tverrfaglig samarbeid er samhandling mellom instanser for å imøtekomme et barns behov (Glavin & Erdal, 2022). Informantenes utsagn tyder på at taushetsplikten hindrer samarbeidsinstansene i å dele mer informasjon, enten etter skjønnsmessig vurdering eller av taushetspliktens bestemmelser.

Selv om taushetsplikten oppleves å være til hinder for PP-tjenesten sitt tverrfaglige samarbeid og gjennomføring av eget mandat, kan det allikevel tyde på PP-rådgiverne ikke utnytter handlingsrommet som finnes i lovverket til det fulle. Når taushetsplikten fremstår som et hinder for samhandling kan det stilles spørsmål ved hvordan andre parter som ikke er underlagt taushetsplikt av samme grad, kunne bidratt til å belyse barnets symptombylde. Alle handlinger som omhandler et barn har til hensikt å være til barnets beste og ta barnets stemme med i vurderingen (Barnekonvensjonen, 1989, art. 3 nr. 1 & 12). Som et forsøk på å jobbe rundt taushetsplikten og de utfordringene som oppleves kan og bør barnet selv bli hørt, også i barnehagen. Det kan tenkes at barnet i noen tilfeller kan belyse egne utfordringer, behov og symptombylde utover hva de andre samarbeidsinstansene har mulighet til på bakgrunn av taushetsplikt. Fagrapporter viser derimot at PP-tjenesten i liten eller ingen grad lar barnet bli hørt (Barneombudet, 2017). Selv om rapporten tar utgangspunkt i skolen, anses den å ha overføringsverdi for PP-tjenestens arbeid i barnehagen. Informantene forklarer at de alltid har inntakssamtaler med foreldrene, i tillegg til å benytte barnesamtaler noen ganger. Hensikten er et ønske om å få en bedre forståelse av symptombylde. I tillegg tas observasjon i bruk for å kunne tolke barnet og dets behov. Bruk av barnesamtaler ved kun enkelte anledninger, kan problematiseres da barnets beste vurderingen også skal ta hensyn til barnets rett til å bli hørt (Barnekonvensjonen, 1989, art. 3 nr. 1 & art 12).

Hvis barnet er for lite til å uttrykke seg selv eller at PP-rådgiveren ikke er i en relasjon som tilsier at hen kan ha en slik samtale med barnet, er ikke taushetsplikten til hinder for at omsorgspersoner i barnehagen benyttes for å belyse symptombylde. Taushetsplikten vil da ikke være til hinder ettersom forvaltningsloven åpner opp for deling av taushetsbelagt informasjon «som er nødvendig å gi for å fremme avgiverorganets oppgaver» (fv1, 1967, § 13

b første ledd nr. 5). I dette tilfellet vil avgiverorganet være barnehagen, som etter rammeplanen for barnehager har i oppgave å sikre god kvalitet og et likeverdig tilbud for alle barn (Kunnskapsdepartementet, 2017). Det kan derfor tenkes at deling av informasjon om barnets symptombilde kan være hensiktsmessig for at andre organer kan bidra til at barnehagen i større grad kan gjennomføre sine oppgaver i barnehagen. For PP-tjenesten kan det være en sakkyndig vurdering med tilrådning om konkret tilrettelegging og oppfølging basert på barnets behov og symptombilde (Barnehageloven – bhl, 2005, §§ 33-34). Samtidig forventes det at det gjøres en skjønnsmessig vurdering for hva som er nødvendig å dele (Forvaltningsloven - fvl, 1967, § 13). Dette åpner for ulike skjønnsmessige vurderinger som allikevel kan hindre at informasjon deles.

Under intervjuene kommer det videre frem at mangelen på informasjon fra PP-tjenestens samarbeidsinstanser har ført til at tjenesteytere fra ulike instanser er inne og jobber med ulike tiltak og veiledning hos samme barn, uten at andre samarbeidspartnere er klar over det. Dette problematiseres av PP-rådgiverene som opplever det som utelukkende negativt. Hun beskriver det som å sitte på hver sin tue, hvor partene ikke snakker sammen. I lys av det stadig økende behovet og den økende etterspørselen etter tverrfaglig samarbeid mellom instanser for å sikre at barns behov i imøtekommes (NOU 2022: 13; Prop. 73 L (2016-2017); NOU 2019: 5), er scenarioet som beskrevet over ikke i tråd med disse forventningene. Mangelfullt tverrfaglig samarbeid kan føre til ufullstendig utnyttelse av ressurser og dobbeltarbeid (Nooteboom et al., 2021). Videre viser forskning gjort på bemanningen i PP-tjenesten at et stort flertall av lederne for kommunale og fylkeskommunale PP-kontor opplever at bemanningen ikke er god nok for å oppfylle det tosidige mandatet (Andrews & Hustad, 2022). Tanken ses også i den politiske fortolkningsrammen, hvor mangelfull bemanning kan resultere i interessekonflikt (Bolman & Deal, 2018). Om bemanningen er en utfordring, fremkommer ikke i intervjuene. Det uttrykkes derimot at samarbeidet ofte lykkes når samarbeidsinstansene sitter sammen. Sann sett er det tenkelig at taushetsplikten i seg selv ikke alltid er årsaken til opplevelsen av «siloe» og til hinder for godt samarbeid, men at samarbeidskompetansen og den generelle informasjonsflyten bør bedres når samarbeidspartnerne ikke sitter i samme rom.

En annen viktig forutsetning for å lykkes med det tverrfaglige samarbeidet er tillit og rettferdighet (Endresen, 2016). Ingen av PP-rådgiverne nevner tillit eller rettferdighet eksplisitt, men scenarioet som er beskrevet i overstående avsnitt kan tyde på at det tverrfaglig

samarbeidet mangler dette. Et utfordrende tillitsforhold kan oppstå ved manglende samarbeid og kunnskap om gjeldende lovverk (Justis- og beredskapsdepartementet, 2023; Kolnes & Westhassel, 2022). Videre viser forskning at når en part i samarbeidet opplever at en annen part er for restriktiv i delingen av informasjon, vil det øke sannsynligheten for at den andre parten blir mer passiv (Stang et al., 2013). Ettersom PP-rådgiveren opplever at samarbeidsinstansene sitter på hver sin tue er det derfor grunn til å anta at tillitsforholdet ikke er så stabilt som ønskelig, noe som kan vanskeliggjøre det tverrfaglige samarbeidet PP-tjenesten er involvert i ytterligere. Dette samsvar med den politiske fortolkningsrammen som peker på at det vil være lite vilje til samhandling hvis ikke partene opplever hverandre som troverdige og kompetente (Bolman & Deal, 2021). Det er samtidig tenkelig at iverksetting av ulike tiltak fra ulike instanser kan ha innvirkning på tilliten til foreldrene og barnet.

5 Avslutning

Denne oppgaven har rettet søkelyset på taushetsplikten som fenomen i det tverrfaglige samarbeidet PP-tjenesten er en del av. Hensikten var å undersøke følgende problemstilling:

Hvordan opplever PP-rådgivere taushetsplikten i det tverrfaglig samarbeidet?

Problemstillingen har blitt belyst ved bruk av kvalitative semi-strukturerte intervjuer. Datamaterialet i oppgaven er basert på tre intervjuer, med 3 ulike PP-rådgivere. Hensikten var å undersøke informantenes egne oppfattelser og erfaringer i sin livsverden. Datamaterialet la grunnlaget for gjennomføringen av en tematisk analyse, med problemstillingen som utgangspunkt for tolkningen av funnene. Analyseprosessen og presentasjonen av funnene utgjør bakgrunnen for drøftingen og den påfølgende oppsummeringen og konklusjonen. Til slutt følger refleksjoner knyttet til praktisk pedagogiske implikasjoner og videre forskning.

5.1 Oppsummering og konklusjon

Overordnet antyder funnene at PP-rådgiverne besitter en instrumentell forståelse av taushetsplikten. Funnene viser at informantene opplever å ha kunnskap om egen taushetsplikt i sitt tverrfaglige samarbeid. Kjennskap til eget handlingsrom knyttet til taushetsplikten er essensielt for å oppnå god informasjonsdeling og følgelig godt tverrfaglig samarbeid. I tillegg kommer det tydelig frem en bevissthet om at ulike instanser forvalter ulike lovverk med forskjellige bestemmelser om taushetsplikten. Ulikheten i lovverkene oppleves som en barriere for informasjonsdeling og samarbeid. Samtidig anerkjenner PP-rådgiverne at de med fordel kunne hatt bedre kunnskap om andre instanser sitt handlingsrom knyttet til taushetsplikten.

Selv om informantene opplever å ha oversikt over eget handlingsrom og gjeldene bestemmelser, viser funnene at det er utfordrende å fastslå om den opplevde kunnskapen er reell. Dette er et resultat av funn som tyder på vanskeligheter med å anvende forståelsen i praksis. Eksempelvis beskrives opplevelser hvor bestemmelser i lovverkene som PP-rådgiverne og samarbeidsinstansene forvalter åpner for deling av informasjon, uten at det gjennomføres. Mangelen på deling av informasjon og håndtering av taushetsplikten fører til at det stilles spørsmål ved om samarbeidet alltid er til barnets beste.

Funnene peker på et behov for økt kunnskap om regelverket. PP-rådgiverne uttrykker selv et behov for større fokus på taushetsplikten og forklarer at det sjeldent eller aldri har vært et tema på de aktuelle PP-kontorene. Dette er i tråd med styringsdokumenter og tidligere forskning. Det er i all hovedsak ledelsen på PP-kontorene og ledere på kommunalt nivå som har ansvar for å sikre nødvendig kunnskap, håndtering i praksis og en kultur for å drøfte taushetsplikten.

Mangel på kunnskap fører til for streng tolkning av lovverket og tilbakeholdenhet. PP-rådgiverne beskriver også opplevelser av saktegående eller manglende informasjonsdeling og negative holdninger til taushetsplikten som fenomen i det tverrfaglige samarbeidet. Usikkerheten knyttet til håndteringen av taushetsplikten i praksis anses som urovekkende da den får betydning for kvaliteten på arbeidet som omfatter barn og unges behov, utvikling og læring. Det kan også ha negativ påvirkning på tillitsforhold og relasjoner som står sentralt for å lykkes med tverrfaglig samarbeid. Samtidig anerkjenner PP-rådgiverne taushetspliktens beskyttende hensikt.

Oppsummerende oppleves det som utfordrende og vanskelig å tolke PP-rådgivernes instrumentelle og praktiske forståelse av taushetsplikten, noe som kan tyde på en usikkerhet om fenomenet hos PP-rådgiverne. Det kan se ut som at PP-rådgiverne har en forståelse av taushetsplikten i teorien, men mangler forståelse for hvordan lovverket anvendes i praksis. Dette til tross for at det blir gitt uttrykk for gode rutiner rundt bruk av samtykke. Det fører til frustrasjon og negative holdninger til taushetsplikten, men også andre samarbeidsinstanser. Opplevelsen av mangel på informasjon fører til at PP-rådgiverne kan være usikre på om tiltakene som anbefales og iverksettes er de riktige og mest hensiktsmessige for barnet og barnehagen. Usikkerheten påvirker med andre ord PP-rådgivernes evne til å oppfylle forventningene om tidlig innsats, være tett på barnehagen, samt veilede og drive organisasjonsutvikling på effektive og kvalifiserte måter. Samtidig fremkommer det et behov for å skape en kultur for diskusjon og drøfting av taushetsplikten innad i PP-kontorene. Videre tydeliggjøres viktigheten av kommunen og PP-ledernes ansvar for de strukturelle, politiske og menneskelige aspektene i PP-rådgivernes og PP-kontorenes arbeid. I tillegg anses det som nødvendig å avklare hver enkelt instans sitt handlingsrom ved oppstart av og underveis i det tverrfaglige samarbeidet. I så tilfelle bør kommunen stilles til ansvar for å oppfylle sitt mandat knyttet til organisering av tverrfaglig samarbeid, samt å sikre at PP-rådgivere har den kunnskapen som er nødvendig.

5.2 Praktisk pedagogiske implikasjoner

PP-tjenestens arbeid er i all hovedsak knyttet til barn og unges muligheter for utvikling, læring og mestring. Både gjennom individuelle sakkyndige vurderinger og systemisk utvikling i samarbeid med andre instanser. Tjenestens mandat kan derfor sies å være av svært stor betydning. PP-rådgiverne etterspør økt faglig fokus på, og kunnskap om taushetsplikten. Under intervjuene kommer det ikke tydelig frem i hvilken grad PP-rådgiverne benytter seg av skjønn, styringsdokumenter og veileder for å tolke lovverket, eller om de har kjennskap til ressursene. I det store bildet er det kommunens ansvar å påse at alle tjenesteytere besitter nødvendig kunnskap om lovverket de forvalter. Ledelsen på PP-kontorene har også et ansvar for å fremme tematikken. I tillegg til økt faglig bevissthet kommunalt og på PP-kontorene, kan det også være hensiktsmessig å rette søkelyset på taushetsplikten så tidlig som mulig i de utdanningene som forvalter de gjeldende lovverkene. Det er tenkelig at det vil kunne bidra i utviklingen av en kultur for å snakke om og anvende taushetsplikten som fenomen. Videre kan økt kunnskap, praktisk håndtering og kommunikasjon om taushetsplikten kunne være en viktig faktor for å sikre at barn, unge og samarbeidspartnere får mulighet til utvikling og læring.

5.3 Videre forskning

Ettersom oppgavens omfang er avgrenset til å omhandle PP-rådgivere som jobber mot barnehage, åpnes muligheter for videre forskning inn mot skole. Med henblikk på at tverrfaglig samarbeid med andre instanser står sentralt i PP-tjenesten sitt arbeid kan det også være interessant å undersøke hvordan tjenesteytere i eksempelvis barnehage eller spesialisthelsetjeneste opplever taushetsplikten.

Videre fremkommer det et behov før økt kompetanse på hvordan det gjeldende lovverk for taushetsplikten skal forvaltes. Oppgaven viser at ansvaret for å øke kompetanse ligger på kommunale ledere og PP-ledere. Videre forskning knyttet til deres arbeid med kompetanseheving og håndtering av taushetsplikt i tverrfaglig samarbeid anses derfor som relevant og nyttig. Dette vil kunne ytterlig utdype taushetsplikt som tematikk i tverrfaglig samarbeid.

Sentralt i PP-tjenestens arbeid står også barnene og familiene som taushetsplikten har til hensikt å beskytte. Deres stemme har fått liten plass i denne forskningen. Derfor kan det være

interessant å undersøke deres opplevelse av hvordan taushetsplikten påvirker
informasjonsflyten mellominstansene, samt deres opplevelse av samordning og samhandling.

7 Litteraturliste

- Abrahamsen, H. N. (2021). Skolens ledergruppe – Informasjonsarena eller refleksjons- og diskusjonsarena?. I M. Aas & K. F. Vennebo (Red.), *Ledelse av profesjonelle læringsfellesskap i skolen* (s. 211-231). Fagbokforlaget.
- Altmann, L. & Paulsrud, K. (2023). *Taushetsplikt i tverrfaglig samarbeid: retten og plikten til å dele opplysninger i arbeid med barn og unge*. Gyldendal.
- Andrews, T. H. & Hustad, B. C. (2022). *Bemanning i PP-tjenesten: Tilstrekkelig for å oppfylle tjenestens mandat?* (NF-rapport 12/2022). Nordlandsforskning.
- Barne- og familiedepartementet. (2023, 7. desember). *Generelle kommentarer fra FNs barnekomité*. <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/fns-barnekonvensjon/generelle-kommentarer-fra-fns-barnekomit/id573909/>
- Barnehageloven - bhl. (2005). *Lov om barnehager (barnehageloven)* (LOV-2005-06-17-64). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64/>
- Barnekonvensjonen. (1989). *Konvensjon om barns rettigheter* (20-11-1989). Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KAPITTEL_8#KAPITTEL_8
- Barneombudet. (2017). *Uten mål og mening?*. Barneombudet. <https://www.barneombudet.no/vart-arbeid/publikasjoner/uten-mal-og-mening-om-spesialundervisning-i-norsk-skole>
- Barnevernsloven - bvl. (2021). *Lov om barnevern (barnevernsloven)* (LOV-2021-06-18-97). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97>
- Bolman, L. G. & Deal, T. E. (2018). *Nytt perspektiv på organisasjon og ledelse: struktur, HR, politikk og symboler* (6. utg.) Gyldendal.
- Bolman, L. G. & Deal, T. E. (2021). *Reframing organizations: artistry, choice, and leadership* (7. utg.). John Wiley & Sons.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology* 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Bufdir. (u.å.). *Hva er barnevernsreformen?* Hentet 12. mai 2024 fra <https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/barnevernsreformen/hva-er-barnevernsreformen/>
- Bufdir. (2024). *Melde frå til barnevernet som offentlig tilsett eller fagperson med meldeplikt*. Hentet 11. mars 2024 fra <https://www.bufdir.no/barnevern/melde-fra-offentlig-melder/>

- Brekke, Å. (2016) Profesjonsbygging og avtalt samarbeid. I E. Willumsen & A. Ødegård (Red.), *Tverrprofesjonelt samarbeid: Et samfunnsoppdrag* (2. utg., s. 75-104). Universitetsforlaget.
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2015). Interviewet: Samtale som forskningsmetode. I L. Taangard & S. Brinkmann (Red.), *Kvalitative metoder: En grundbog* (521-532). Hans Reitzels Forlag
- Caspersen, J., Hermstad, I. H., Johansen, W., Leiulfsrud, H., Lillebø, O., Nyhus, O. H. & Wendelborg, C. (2023). *Tett på – nye arbeidsmåter og samspill mellom skole, barnehage og PPT: Delrapport 1 fra et modellutprøvningsprosjekt i tre kommuner* (NTNU Samfunnsforskning/2023).
https://samforsk.no/uploads/files/NTNU_Rapport_TettPaa_UU.pdf
- Clarke, V. & Braun, V. (2013). *Successful Qualitative Research: A Practical Guide for Beginners*. Sage.
- Clark, T., Foster, L., Sloan, L. & Bryman, A. (2021). *Bryman's Social Research Methods* (6. Utg.). Oxford University Press.
- Datatilsynet. (2023, 27. juli). *Samtykke*. <https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter/om-behandlingsgrunnlag/samtykke/>
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2023). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora/>
- Endresen, A. (2016). Virksomhetens sosiale kapital – et analytisk perspektiv på samarbeid i organisasjoner. I E. Willumsen & A. Ødegård (Red.), *Tverrprofesjonelt samarbeid: Et samfunnsoppdrag* (2. utg., s. 210-227). Universitetsforlaget.
- Fangen, K. (2010). *Deltakende observasjon* (2.utg.). Fagbokforlaget.
- Forvaltningsloven. (1967). *Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)* (LOV-1967-02-10). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10/>
- Fukkink, R. & Lalihatu, E. S. (2020). A Realist Synthesis of Interprofessional Collaboration in the Early Years; Becoming Familiar with Other Professionals. *International Journal of Integrated Care*, 20(3), 1-13. <https://doi.org/10.5334/ijic.5482>
- Gilje, N. (2019). *Hermeneutikk som metode: ein historisk introduksjon*. Samlaget.
- Glavin, K. & Erdal, B. (2022). *Tverrfaglig samarbeid i praksis – til beste for barn og unge i Kommune-Norge* (4. utg.). Kommuneforlaget.
- Guba, E. G. & Lincoln, Y. S. (1994). Competing Paradigms in Qualitative Research. I N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Red.), *Handbook of Qualitative Research* (105-117). Sage.

- Helse- og omsorgstjenesteloven – hol (2011). *Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse – og omsorgstjenesteloven)* (LOV-2011-06-24-30). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30>
- Innst. 442 L. (2022-2023). *Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)*. Utdannings- og forskningskomiteen. <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2022-2023/inns-202223-442l/?all=true>
- Innst. 581 L. (2020-2021). *Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i velferdstjenestelovgivning (samarbeid, samordning og barnekoordinator)*. Helse- og omsorgskomiteen. <https://www.stortinget.no/nn/Saker-og-publikasjonar/publikasjonar/Innstillingar/Stortinget/2020-2021/inns-202021-581l/?all=true>
- Jacobsen, B., Tanggaard, L. & Brinkmann, S. (2020). Fænomenologi. I S. Brinkmann & L. T. Pedersen (Red.), *Kvalitative metoder: En grundbog* (281-308). Hans Reitzels Forlag.
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2023). *Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt i forvaltningen – en veileder*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/taushetsplikt-opplysningsrett-og-opplysningsplikt-i-forvaltningen-en-veileder/id2963083/>
- Kolnes, J., Øverland, K. & Midthassel, U. V. (2021). A System-Based Approach to Expert Assessment Work-Exploring Experiences among Professionals in the Norwegian Educational Psychological Service and Schools. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 65(5), 783-801. <https://doi.org/10.1080/00313831.2020.1754904>
- Kolnes, J. & Midthassel, U. V. (2022). Capturing students' needs through collaboration – exploring challenges experienced by Norwegian educational-psychological advisers. *European Journal of Special Needs Education*, 37(3), 386-400. <https://doi.org/10.1080/08856257.2021.1885175>
- Kovac, V. B. (2023). *Hvordan vet du det? Vitenskapelig tenkning og forskningsmetoder*. Fagbokforlaget.
- Krisesenterlova. (2009). *Lov om kommunale krisesentertilbod (krisesenterlova)* (LOV-2009-06-19-44). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-44>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Utdanningsdirektoratet. <https://www.udir.no/contentassets/5d0f4d947b244cfe90be8e6d475ba1b4/rammeplan-for-barnehagen---bokmal-pdf.pdf>
- Kvale, S. (1996). *InterViews: An introduction to Qualitative Research Interviewing*. Sage.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal Norsk Forlag.

- Meld. St. 6 (2019-2020). *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*. Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-6-20192020/id2677025/>
- Nooteboom, L. A., Mulder, E. A., Kuiper, C. H. Z., Colins, O. F. & Vermeiren, R. R. J. M. (2021). Towards Integrated Youth Care: A Systematic Review of Facilitators and Barriers for Professionals. *Administration and Policy in Mental Health Services Research*, 48(1), 88-105. [10.1007/s10488-020-01049-8](https://doi.org/10.1007/s10488-020-01049-8)
- NOU 2017: 12 (2017). *Svikt og svik – Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt*. Barne- og familiedepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-12/id2558211/>
- NOU 2019: 5 (2019). *Ny forvaltningslov – Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning (forvaltningsloven)*. Justis- og beredskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-5/id2632006/>
- NOU 2019: 23 (2019). *Ny opplæringslov*. Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-23/id2682434/>
- NOU 2022: 13. (2022). *Med videre betydning: et helhetlig system for komeptanse- og karriereutvikling i barnehage og skole*. Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/4845f96e887444c98d7a102f1b00bca1/no/pdfs/nou202220220013000dddpdfs.pdf>
- Omdal, H. & Barsøe, L. (2021). Samarbeid om barn med spesielle behov i barnehagen. I H. Omdal & A. B. Thorød (Red.), *Ulike profesjoner, felles mål: barn og unge i risiko* (s. 67-84). Universitetsforlaget.
- Opplæringslova. (1998). *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)* (LOV-1998-07-17-61). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>
- Opplæringslova. (2023). *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)* (LOV-2023-06-09-30). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2023-06-09-30>
- Pedersen, S., Westberg, N. B., Kjelsaas, I., Halvorsen, C. A., Rødal, M., Hanno, I. L., Westby, L., Grieg, E., Paulsen, V., Ringdal, R. & Ulset, G. (2022). *Evalueringa av barnevernsreformen: Oppstartsmåling i 2022, rett etter at reformen trådte i kraft* (Menon Publikasjon Nr. 169/2022). <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2022-169-Evaluering-av-barnevernsreformen.pdf>
- Prop. 57 L (2022-2023). *Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæring (opplæringslova)*. Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-57-l-20222023/id2967679/>

- Prop. 73 L (2016-2017). *Endringer i barnevernloven (barnevernsreformen)*. Barne- og likestillingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-73-l-20162017/id2546056/>
- Prop. 100 L (2020-2021). *Endringer i velferdstjenestelovgivningen (samarbeid, samordning og barnekoordinator)*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-100-l-20202021/id2838338/>
- Schon, D. A. (1983). *The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action*. Basic Books.
- Stang, E. G., Aamodt, H. A., Sverdrup, S., Kristofersen, L. B. & Winsvold, A. (2013). *Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt: Regelkunnskap og praksis* (NOVA Rapport 3/2013). https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/5063/6818_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sosialtjenesteloven – sotjl. (2009). *Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven)* (LOV-2009-12-18-131). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-12-18-131>
- Stokke, H. & Lied, S. I. (2022). Rolleførståelse og inkludering i tverretatlig samarbeid. I M. H. Olsen & P. Haug (Red.), *Tverretatlig samarbeid* (s. 113-146). Cappelen Damm akademisk.
- Stone, S. I. & Charles, J. (2018). Conceptualizing the Problems and Possibilities of Interprofessional Collaboration in Schools. *Children & Schools*, 40(3), 185-192. <https://doi.org/10.1093/cs/cdy011>
- Straffeloven - strl. (2005). *Lov om straff (straffeloven)* (LOV-2005-05-20-28). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28>
- Tveitnes, M. S. & Stokke, H. (2022). Tverrfaglig og tverretatlig samarbeid – en ledelsesstrategi for et inkluderende læringsmiljø. I M. H. Olsen & P. Haug (Red.), *Tverretatlig samarbeid* (s. 44-78). Cappelen Damm akademisk.
- Universitetet i Oslo. (2024). *SpedAims ProCip – Professions in Collaboration for Inclusive Practice*. <https://www.uv.uio.no/spedaims/english/spedaims-procip/>
- Utdanningsdirektoratet. (2017, 29. mars). *Veilederen Spesialpedagogisk hjelp*. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/spesialpedagogikk/spesialpedagogisk-hjelp/Spesialpedagogisk-hjelp/Fase-3/Tilrading/>
- Utdanningsdirektoratet. (2021, 12. november). *Forebyggende tiltak og leders ansvar*. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/tiltak-skolemiljo/skolemiljotiltak-ledelse/#a145992>
- Utdanningsdirektoratet. (2022a, 5. oktober). *Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis*. <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/lokal-kompetansutvikling/kompetanseloftet-for-spesialpedagogikk-og-inkluderende-praksis/>

- Utdanningsdirektoratet. (2022b, 7. juli). *Kvalitetskriterium i PP-tenesta*. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/spesialpedagogikk/pp-tjenesten/kvalitetskriterium-i-pp-tenesta/>
- Utdanningsdirektoratet. (2022c, 7. juli). *PP-tjenesten (PPT)*. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/spesialpedagogikk/pp-tjenesten/>
- Utdanningsdirektoratet. (2023, 5. juli). *Observasjon*. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/observasjon/>
- Willumsen, E., Sirnes, T. & Ødegård, A. (2016). Samarbeid – et samfunnsoppdrag. I E. Willumsen & A. Ødegård (Red.), *Tverrprofesjonelt samarbeid: Et samfunnsoppdrag* (2. utg., s. 23-37). Universitetsforlaget.
- Ødegård, A., Sandbakk, M. M. & Bliksvær, T. (2016). Tjenestedesign og tverrprofesjonelt samarbeid – samskaping i praksis!. I E. Willumsen & A. Ødegård (Red.), *Tverrprofesjonelt samarbeid: Et samfunnsoppdrag* (2. utg., s. 192-209). Universitetsforlaget.
- Øverbye, Einar. (2023). *Erfaring, evidens og faglig skjønn: kunnskapsgrunnlaget for faglig skjønn i profesjonsfag*. Abstrakt forlaget.

Vedlegg 1



[Meldeskjema](#) / [SpedAims ProCIP - Profesjoner i samarbeid for inkluderende praksis](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer

341296

Vurderingstype

Standard

Dato

12.12.2023

Tittel

SpedAims ProCIP - Profesjoner i samarbeid for inkluderende praksis

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Oslo / Det utdanningsvitenskapelige fakultet / Institutt for spesialpedagogikk

Felles behandlingsansvarlige institusjoner

Universitetet i Agder / Fakultet for humaniora og pedagogikk / Institutt for pedagogikk

Universitetet i Stavanger / Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora / Institutt for grunnskolelærerutdanning, idrett og spesialpedagogikk

Universitetet i Bergen / Det psykologiske fakultet / Institutt for pedagogikk

Nord Universitet / Fakultet for lærerutdanning og kunst- og kulturfag / Kunst- og kulturfag

Prosjektansvarlig

Christian Brandmo

Prosjektperiode

01.10.2021 - 31.12.2026

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 31.12.2026.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

Du har oppdatert meldeskjema. Vi kan ikke se at det er gjort noen endringer i meldeskjemaet eller vedlegg som har innvirkning på vår vurdering av hvordan personopplysninger behandles i prosjektet.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp underveis (hvert annet år) og ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet/pågår i tråd med den behandlingen som er dokumentert.

Lykke til videre med prosjektet!

Vedlegg 2

Vil du delta i forskningsprosjektet «SpedAims ProCIP – Profesjoner i samarbeid for inkluderende praksis»?

Formålet med prosjektet

Dette er et spørsmål til deg om du vil delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke det tverrfaglige samarbeidet som PP-tjenesten er en del av. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Forskningsprosjektet gjennomføres av «ProCIP – Profesjoner i samarbeid for inkluderende praksis» som er en forskningsgruppe tilknyttet Senter for spesialpedagogisk forskning og inkludering (SpedAims). Senteret er et samarbeid mellom Universitetet i Stavanger, Universitetet i Bergen, Universitetet i Agder, Nord Universitet og Universitetet i Oslo. Her kan du lese mer om ProCIP og SpedAims: <https://www.uv.uio.no/spedaims/vi-forsker-pa/spedaims-procip/>

Intervjuene gjennomføres av masterstudenter ved Universitetet i Agder og Universitetet i Stavanger. Opplysningene som innhentes fra intervjuene skal brukes i studentenes masteroppgaver, i tillegg til å være en del av datamaterialet til ProCIP-prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

I desember 2022, gjennomførte vi en nasjonal spørreundersøkelse blant PP-tjenester. Undersøkelsen omhandlet PP-tjenestenes involvering i tverrfaglig samarbeid, og spørsmål om ulike faktorer som kan ha innvirkninger på dette samarbeidet. Basert på svar i spørreundersøkelsen, har vi valgt ut 9 PPT-kontor der vi ønsker å intervjuere rådgivere for å få en bedre forståelse av deres erfaringer med tverrfaglig samarbeid. Som PP-rådgiver, har du blant annet innsikt i hva som har blitt gjort for å legge til rette for gode samarbeidsformer ved ditt kontor, i tillegg til tilnærminger som har vært mindre vellykket. Vi håper at du vil dele denne kunnskapen med oss!

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar på et semistrukturert intervju som vil bli gjennomført via videomøte (f.eks. Zoom, Teams). Det vil ta ca. 45 minutter. Det vil bli gjort lydopptak av intervjuet. Etter intervjuene er fullført, vil lydopptakene bli transkribert. I tillegg til spørsmål om tverrfaglig samarbeid og andre arbeidsforhold, ønsker vi å samle inn følgende personopplysninger: alder, kjønn, stilling, utdanning og antall år du har jobbet i PPT. Disse opplysningene vil oppbevares anonymisert i en beskyttet database og vil ikke bli gjort tilgjengelig til andre enn prosjektgruppen og de masterstudentene som har gjennomført intervjuene.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Under intervjuet vil nettskjema-diktafon mobilapp benyttes for å gjøre taleopptak. Opptaket blir umiddelbart kryptert og lagret i en sikret database ved en forskningsserver (EduCloud). Det er bare forskerne i prosjektet og masterstudenter som vil ha tilgang til lydopptaket og andre personopplysninger om deg. Navnet og kontaktopplysningene dine vil bli erstattet med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. De forskerne i prosjektet er også veiledere til masterstudentene, og alle som deltar i prosjektet, har taushetsplikt.

Ved prosjektslutt kan det være mulig for deg som deltaker å gjenkjenne egne svar fra intervjuet i masteroppgaven, publiseringer eller andre typer formidling. Det skal likevel ikke være mulig for andre å kunne gjenkjenne deltakere.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes 30. september, 2026. Etter prosjektslutt vil lydopptak og innsamlede personopplysninger slettes, og transkriberte intervju vil bli anonymisert.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. Samtykke gis muntlig i forkant av intervjuet.

På oppdrag fra Universitetet i Agder og Universitetet i Stavanger har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Ved Universitetet i Agder (veiledere for masterstudenter):

Camilla Herlofsen, camilla.herlofsen@uia.no, tlf. 38 14 17 11

David Lansing Cameron, david.l.cameron@uia.no, tlf. 38 14 12 41

- Ved Universitetet i Stavanger (veileder for masterstudenter):

Marianne Sandvik Tveitnes, marianne.s.tveitnes@uis.no, tlf. 51 83 30 85

- Våre personvernombud:

Trond Hauso, trond.hauso@uia.no, ved Universitetet i Agder

Rolf Jegervatn, personvernombud@uis.no, ved Universitetet i Stavanger

Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen som er gjort av personverntjenestene fra Sikt, kan du ta kontakt via:

- Epost: personverntjenester@sikt.no eller telefon: 73 98 40 40.

Med vennlig hilsen,
Camilla Herlofsen, førsteamanuensis, Universitetet i Ager
Prosjektleder ProCip



Samtykkeerklæring (muntlig)

Vi vil innhente muntlig samtykke før et eventuelt intervju gjennomføres. På det tidspunktet vil du bli bedt om å gi muntlig samtykke til følgende:

- Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *SpedaAims ProCIP* og har fått anledning til å stille spørsmål.
- Jeg samtykker til å delta i *semistrukturert intervju*.
- Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet.

Vedlegg 3

Semistrukturert intervjuguide: SpedAims ProCIP Profesjoner i samarbeid for inkluderende praksis

Introduksjon

1. Kan du fortelle litt om deg selv? Hva er din alder, din utdanningsbakgrunn, hvor lenge har du arbeidet i PPT og hva er dine arbeidsoppgaver? (f.eks., skole/bhg team)

Forståelse av tverrfaglig samarbeid

2. Hvordan tenker du at tverrfaglig samarbeid blir forstått i PP-tjenesten? Hvilke tjenester samarbeider dere med? (eks. skole/bhg, kommunehelsetjeneste, spesialisthelsetjeneste, Statped, barnevern).
3. Kan du fortelle litt om hva som kjennetegner samarbeidet med de ulike tjenestene? (eks. hvordan er det organisert, fysisk/digitalt? Hvor ofte møtes dere? Hvem er med i møtene?)
4. Hvordan vet du når samarbeidet lykkes?

Innhold og medvirkning

5. Hva samarbeider dere om? Kan du gi et eksempel?
6. Kan du fortelle litt om hva som gjøres for å legge til rette for at foresatte kan delta aktivt i samarbeid der PPT er med? Kom gjerne med eksempel
7. Hva gjøres for å sikre at barnets rett til medvirkning blir ivaretatt i de tverrfaglige samarbeidene du er en del av? Kom gjerne med eksempel

Organisering og ledelse

8. Hvilken betydning har kontorets ledelse for ditt tverrfaglige samarbeid? (eks. er ledelsen på ditt kontor med på tverrfaglige møter? Hvem bestemmer hvilke eksterne tjenester du skal samarbeide med? Blir noen tverrfaglige samarbeid prioritert foran andre?)
9. I hvilken grad opplever du at måten PPT er organisert påvirker tverrfaglig samarbeid? Evt. hvordan?
10. Hvis du tenker tilbake på de seneste årene, hva konkret har blitt gjort på ditt PP-kontor for å legge til rette for godt samarbeid med andre eksterne tjenester?

Ny opplæringslov

11. Hvilke endringer forventer dere når det gjelder implementering av den nye Opplæringsloven? (Dersom informanten jobber mot skole).

Helhetsbilde

12. Til slutt – dersom du nå skulle oppsummere - Hva mener du har størst betydning for å få til et godt tverrfaglig samarbeid mellom PPT og deres samarbeidspartnere?

Nå har vi snakket mer generelt og åpent om tverrfaglig samarbeid. Nå vil jeg flytte fokuset over på taushetsplikten i det tverrfaglige samarbeidet.

Taushetsplikt

13. Hvordan tenker du at taushetsplikten fremmer det tverrfaglige samarbeidet?
14. Og motsatt hvordan tenker du at taushetsplikten hemmer det tverrfaglige samarbeidet?

15. Hvor godt opplever du at du og andre samarbeidspartnere forstår innholdet i lovverket om taushetsplikten? Har du noen eksempler?
16. I hvilken grad opplever du at det på ditt PP-kontor snakkes om hvordan taushetsplikten kan påvirke det tverrfaglige samarbeidet? Kom gjerne med eksempler.

Oppsummering og avslutning